

LOPPURAPORTTI

Riitta Romppainen

1. Projektin tausta ja tavoitteet

Yhteistyöllä elämä hallintaan -projektin hallinnoija oli TVY ry (= Työttömien valtakunnallinen yhteistoimintajärjestö). TVY on paikallisten työttömien yhdistysten yhteinen keskusjärjestö, jonka yhtenä tavoitteena on pyrkiä edistämään työttömien järjestämää omaehtoista toimintaa asemansa parantamiseksi yhteiskunnassamme. Yhteistyöllä elämä hallintaan (YEH) -projektin avulla tätä tavoitetta toteutettiin yhteistyössä projektipaikkakuntien työttömien yhdistysten ja niiden yhteistyöverkostojen kanssa.

Keskeisenä ajatuksena, projektia aloitettaessa, oli käyttää työttömien yhdistyksiä työttömyyden asiantuntijoina, joiden osaaminen oli tarpeen etenkin paikallisten yhteistyöverkostojen luomisessa. Projektia suunniteltaessa lähtöajatuksena oli löytää toimintamalli, jossa työttömät itse olisivat tasavertaisina toimijoina yhdessä yhteistyökumppaneiden ja viranomaisten kanssa ja että projektin toiminta vastaisi niihin kentältä tulleisiin tarpeisiin, joihin julkinen sektori, eikä sen tukimuodot, vastanneet.

Hankkeen suunnittelu- ja aloitusvaiheen keskeisiä henkilöitä olivat toimitusjohtaja Pentti Lappalainen Näkövammaisten keskusliitosta, toiminnanjohtaja Sirkka Rajala ja varapuheenjohtaja Tapio Salomaa, molemmat TVY:stä. He kaikki korostivat sitä, että projektilla oli ensisijaisesti tarkoitus auttaa kaikkein huono-osaisimpia työttömiä.

Projektin tavoitteiksi asetettiin:

1. syrjäytymisen ehkäisy
2. työttömien toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantaminen tai palauttaminen
3. työllistymismahdollisuuksien edistäminen

Projektin toiminta-aika oli kolme vuotta (1998–2000) ja sen määrällisiksi tavoitteiksi asetettiin:

	intensiiviryhmiin tavoitetut	teemaryhmissä kävijöitä
I toimintavuosi	250 työtöntä	1600 työtöntä
II toimintavuosi	700 työtöntä	1200 työtöntä
III toimintavuosi	400 työtöntä	1000 työtöntä

Projektin toiminta-alueeksi valittiin kahdeksan paikkakuntaa: Sodankylä, Kajaani, Kokkola, Iisalmi, Joensuu, Jämsänkoski, Kankaanpää ja Vantaa.

Mukaan valituilta paikkakunnilta edellytettiin toimivaa työttömien yhdistystä ja tarkoituksenmukaisia toimitiloja. Lisäksi edellytettiin yhdistyksen/alueen vahvaa sitoutumista

projektiin koko sen kolmivuotiskaudeksi. Valintaan vaikutti oleellisesti myös alueen työttömyysaste, varsinkin pitkäaikaistyöttömien lukumäärä.

Projektin suunnitteluvaiheessa arvioitiin, että noin puolet intensiiviryhmäläisistä ja 3/4 teemaryhmäläisistä saavuttaa sellaisen työ- ja toimeentulokyvyn, että heillä on valmius hankkia toimeentulonsa työn kautta. Lopuilla ryhmäläisistä elämönhallintataidot lisääntyvät ja toimintakyky paranee niin, että sosiaali- ja terveyssektorilla syntyy säästöjä.

2. Projektin toiminta

Projektin pitkän tähtäimen tavoitteena oli synnyttää säästöjä sosiaali- ja terveyssektorilla osallistujan elämönhallinnan lisääntymisen ja toimintakyvyn parantumisen myötä.

Yksilötason tavoitteeksi muodostuivat ryhmätyöskentelyn ja -tuen sekä vertaisryhmä ajattelun kautta löytää uusia näkökulmia ja toimintamahdollisuuksia omaan elämään, työhön ja työllistymiseen. Projektin toiminnan toteuttamistapoja oli kaksi: intensiiviryhmätoiminta (pilkeryhmät) sekä teemaryhmätoiminta.

2.1. Pilkeryhmät

Pilkeryhmätoiminta oli tarkoitettu ensisijaisesti yli 40-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille; osallistujien ikärakenne vaihteli jonkin verran paikkakunnasta riippuen. Myös tilannetekijät otettiin, ryhmäläisten valintatilanteessa, huomioon sitä enemmän, mitä pitemmällä projektissa oltiin. Pilkeryhmiin etsittiin henkilöitä, joilla ei ollut tulevaisuuden suunnitelmia, mitkään työllistämisen tukitoimet/koulutus ei ollut auttanut elämäntilannetta eteenpäin tai se ei ollut kiinnostanut, sosiaalinen elämä oli kapeutunut/olematon, taloudellinen tilanne oli heikko tai heillä oli jokin muu elämönhallintaan heikentävästi vaikuttava tekijä tai tapahtuma eli projektin pilkeryhmiin etsittiin ihmisiä, joilla todennäköisyys syrjäytyä oli suuri tai henkilöitä, jotka olivat jo syrjäytyneet. Pilkeryhmän toimintarunko oli samanlainen jokaisella projektipaikkakunnalla. Ryhmän toiminta-aika ja toiminta startti viikon jälkeen vaihtelivat paikkakunnittain ja ryhmittäin.

Pilkeryhmien toimintarunko:

Rekryointi: Ennen ryhmien kokoamista tukihenkilö oli tiedottanut yhteistyökumppaneille projektin ja ryhmien alkamisesta. Tärkeimmiksi yhteistyökumppaneiksi muodoutuivat työhallinto, sosiaalitoimisto, A-klinikka ja mielenterveyssektori. Virkailijat/työntekijät kertoivat pilkumahdollisuudesta yleensä henkilökohtaisissa keskusteluissa asiakkaansa kanssa.

Tiedottamistavoissa oli hieman eroavaisuuksia, paikkakunnasta riippuen. Pienellä paikkakunnalla yhteistyö oli paljon tiiviimpää ja henkilökohtaisempaa (esim. tukihenkilö ja sos.toimen/työhallinnon virkailija toimivat yhdessä alkuvalintatilanteessa) kuin isommilla paikkakunnilla ja se mahdollisti hyvinkin tarkan ja tarkoituksenmukaisen alkuvalinnan ryhmiin tulijoista.

Muita kanavia tiedotukseen olivat erilaiset, muut työllistymiseen tai työllistämiseen liittyvät projektit, joita isommissa kaupungeissa oli useampiakin sekä puskaradio eli "kaverilta kaverille" levinnyt tieto, jonka merkitys kasvoi projektin edetessä ja viimeisenä vuotena se oli tehokkain tapa tavoittaa ihmisiä; tiedottaminen oli uskottavaa ja kaverin

kokemuksiin/tuntemuksiin luotettiin ja yleensä ne, jotka tulivat tämän informaation kautta, olivat innostuneet/sitoutuneet hyvin projektin toimintaan.

Alkuhaastattelu: Tukihenkilö kävi henkilökohtaisen keskustelun jokaisen mahdollisen ryhmäläisen kanssa. Keskustelun tarkoitus oli selvittää projektin tarjoamat mahdollisuudet ja toiminta-ajatus sekä selvittää asiakkaan elämäntilannetta ja pohtia yhdessä mahdollinen hyöty ryhmätoiminnasta sekä pilkeryhmätoiminnan tarkoituksenmukaisuus sen hetkiseen elämäntilanteeseen.

Alkuhaastatteluissa tuli silloin tällöin esille, että asiakas oli tulossa viikon ilmaiselle lomalle muttei halunnut osallistua ryhmän jatkotoimintaan paikkakunnalla. Tällaisella motivaatiolla ihmisiä ei valittu ryhmiin. Yleensä valintakriteerinä ei ollut mikään yksittäinen piirre (esim. työttömyyden kesto, päihteiden väärinkäyttö) vaan kokonaisuus ratkaisi; minkälainen kokonaisvaltainen tilanne ihmisellä oli ja se, miten hän itse määritteli elämäntilanteensa. Ihmisen motivaatio ja muutoshaluisuus omaa elämäntilannetta kohtaan oli myös tärkeä tekijä valinnassa.

Käytäntö osoitti, että ryhmä tarvitsi toiminnan tueksi ns. resurssihenkilöitä, ryhmän tsemppaajia, jotka kannustivat ja ideoivat, varsinkin ryhmän alkuvaiheessa, toimintaa ja uskalsivat olla ryhmän äänitorvia ja kertoa ryhmän tuntemuksia (ryhmäläiset keskustelevat keskenään, purnaavat, kritisoivat jne.). Näitä resurssihenkilöitä oli 1–3 osallistujaa/ ryhmä ryhmän koostumuksesta riippuen.

Starttiviikko: Kun ryhmä oli koottu (11–20 henkilöä), se tapasi omalla paikkakunnallaan 1–2 kertaa ennen varsinaista ryhmän aloitusta, starttiviikkoa. Starttiviikko (5–7 vrk) vietettiin ulkopaikkakunnalla kuntoutus- tai vastaavan tyyppisessä ympäristössä. Projektin starttipaikoiksi, muutamien kokeilujen jälkeen, muotoutuivat Näkövammaisten Keskusliiton kaksi loma- ja kurssikeskusta Seitaranta Rovaniemen maalaiskunnassa ja Onnela Tuusulassa sekä Kalajoen Diakonaatti.

Jokaisella startti viikolla oli ohjelmarunko, joka sisälsi psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kuntoutusta. Viikon tarkoitus oli mm. aloittaa ryhmäprosessi, synnyttää luottamusta toisia ryhmäläisiä ja tukihenkilöä kohtaan sekä oman hyvän olon tunteen löytyminen ympäristön vaihdoksen, yhdessä olemisen, - tekemisen, erilaisten yksilöhoitojen ja hyvän ruuan kautta -> starttiviikko loi pohjan jatkotyöskentelylle kotipaikkakunnalla.

Starttiviikko sekä siihen liittyvät kulut (matkat, matkaruokailu) olivat osallistujille maksuttomia.

Vaikka pilkeryhmätoiminta oli maksutonta ja vapaaehtoista, kynnys lähteä startti viikolle ryhmän mukaan oli liian korkea joillekin, omasta lähtöpäätöksestä huolimatta. Joillakin paikkakunnilla viime hetken peruuntumisia oli lähes jokaisessa ryhmässä. Peruuntumisten syynä oli usein arkuus ja tai sitä. etteivät ilmestyneet sovitulle lähtöpaikalle, mitenkään. Toisen käden tietona saattoi epävarmuus omasta selviytymisestä, toisaalta taas jotkut osallistujat eivät selittäneet perumistaan myöhemmin tulle esille, peruuntumisten syiksi, mm. se, että ryyppyputki oli jäänyt päälle tai yksinkertaisesti ei jaksanut lähteä minnekään. Peruuntumisista voi päätellä, että oikeanlaisia ihmisiä oli tavoitettu ja toisaalta voisi olettaa, että nimenomaan heille vertaisryhmätoiminnasta olisi saattanut olla isokin hyöty, jos vain rohkeutta ja halua ensimmäisen (ratkaisevan?) askeleen ottamiseen olisi ollut. Tukihenkilön tehtävänä oli auttaa

tämän askeleen ottamisessa ja usein tukihenkilö yksin tai jonkun toisen ryhmäläisen kanssa tukikin hiljaisempia ja arempia ryhmäläisiä, mutta aina tuki ei riittänyt ja toisaalta kun toiminta perustui vapaaehtoisuuteen ja henkilöstöresurssit projektissa olivat rajalliset, tuen rajat oli asetettava johonkin.

Ryhmätoiminta paikkakunnilla: Pilkeryhmätoiminta projektipaikkakunnilla vaihteli suuresti johtuen paikkakunnan toimintamahdollisuuksista, ryhmäläisten tarpeista ja motivaatiosta ja sen koostumuksesta, sekä tukihenkilön tiedoista ja taidoista. Joillakin paikkakunnilla ryhmät toimivat intensiivisesti 3–6 kk, tapaamiskertojen määrä vaihteli ryhmittäin. Jollakin paikkakunnalla ei varsinaista oman ryhmän toimintaa ollut ollenkaan vaan ryhmäläisiä ohjattiin, heidän kiinnostuksensa huomioiden, erilaisiin teemaryhmiin. Joillakin paikkakunnilla oli yhteisiä pilkepäiviä, joihin voi osallistua kuka tahansa pilkeläinen.

Suurimmalla osalla paikkakunnista intensiiviryhmätoimintaa oli ja se painottui mahdollisuuteen olla oman huomionsa keskipisteenä sekä löytämään lämmin, mukava tunnelma ryhmätapaamisiin ja sitä kautta löytämään positiivinen mieli omien asioiden käsittelyyn, keskusteluun, toisten ryhmäläisten kuuntelemiseen ja kokemusten vaihtoon ja mahdollisesti myös omien uusien mahdollisuuksien löytämiseen. Ryhmätapaamisissa oli erittäin tärkeää esim. kahvitarjoilu ja muu oheistoiminta.

Jokainen ryhmä oli erilainen ja sillä oli omat ominaispiirteensä; joku ryhmä kykeni heti käsittelemään vaikeita asioita, toinen ryhmä ei välttämättä päässyt koskaan syvällisiin keskusteluihin, joku ryhmä koki yhteisliikunnan ja kepeän rupattelun auttavan esim. omien kriisien käsittelyssä tai tästä päivästä selviämiseen. Lähtökohtana ja pääperiaatteena oli sisäisen elämänhallinnan kautta parantaa ulkoista elämänhallintaa.

Yleisesti ottaen pilkeryhmätoiminta painottui yhteisliikuntaan, ryhmäkeskusteluihin, terveyteen liittyvien tapahtumien/tapaamisten järjestämiseen sekä oman elämäntilanteen selkiyttämiseen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen kartoittamiseen.

Henkilökohtaiset jatkosuunnitelmat: Jokaiselle halukkaalle pilkeläiselle tehtiin ns. selviytymissuunnitelma "miten tästä eteenpäin?", joka perustui ryhmäläisen omiin ajatuksiin ja itse asetettuihin tavoitteisiin; keinoja mietittiin yhdessä tukihenkilön kanssa ja mahdollisesti selvitettiin asioita viranomais- tai muilta, asiaan liittyviltä, tahoilta. Suunnitelmat sisälsivät raha-asioiden selvittelystä työnhakukirjeiden kirjoittamiseen eli ne olivat hyvin konkreettisia, toteutettavissa olevia ja yleensä lyhyellä aikavälillä tapahtuvia. Suunnitelmia tehtiin myös pitemmälle ajanjaksolle, mutta ne olivat harvinaisempia, koska oman tulevaisuuden hahmottaminen oli vaikeaa ilman konkreettista pitkän tähtäimen tavoitetta, jonka myös uskoi toteutuvan ja toisaalta usean pilkeläisen tulevaisuutta leimasi epävarmuus monella elämän osa-alueella (raha-asiat, työn saanti, terveydentila, parisuhde) niin, ettei ollut halua selvittää/selvittää kuin yksi lyhyen aikavälin tavoite kerrallaan. Vaikka suhtautuminen tulevaisuuteen muuttuikin monella pilkeläisellä positiivisemmaksi niin kuitenkin tietty perusepäluottamus oli taustalla; mitä useammin pettymyksiä tai epäonnistumisia omassa elämässä oli ollut, sitä vahvempi epäluottamus mm. viranomaisia kohtaan oli.

Konkreettisia pitkän tähtäimen suunnitelmia olivat mm. eläkkeelle tai kuntoutukseen haku. Iso osa pilkeläisistä oli yli 50-vuotiaita ja he eivät kokeneet omaksi, toteutumiskelpoiseksi suunnitelmaksi esim. pitempää koulutusta tai ammatinvaihtoa.

Suunnitelmia tehtiin sekä kirjallisesti että suullisesti. Yli puolet pilkeläisistä halusi tehdä oman suunnitelmansa yhdessä tukihenkilön kanssa. Suunnitelmien teossa oli eroja paikkakunnittain: henkilökohtaisia suunnitelmia tehtiin jo starttiviikolla, toisella paikkakunnalla tehtiin suunnitelmat ryhmän intensiivijakson jälkeen, jossakin paikkakunnalla taas ryhmätoiminnan aikana.

Projektin toiminta-aikana muodostettiin yhteensä 74 pilkeryhmää (8–11 ryhmää/paikkakunta), joka tarkoittaa yhteensä 1159 pilkeryhmäläistä.

2.3. Teemaryhmät

Teemaryhmätoiminnan lähtöajatuksena oli muodostaa matalan kynnyksen toiminta- ja harrastusryhmiä, joissa ryhmien toiminnan suunnittelevat ja toteuttavat ryhmäläiset itse.

Teemaryhmätoiminta oli tarkoitettu kaikille työttömille. Tarkoituksena oli tarjota mahdollisuus päivittäiseen toimintaan ryhmässä, johon on helppo tulla. Kynnystä madalsi mm. ryhmien maksuttomuus/kohtuullinen osallistumismaksu, vertaisryhmäperiaate (kaikilla kokemus työttömyydestä) ja myös henkilökohtainen keskustelu teemaryhmistä ja niiden toiminnoista tukihenkilön kanssa sekä suurimpana tukena ja kannustuksena oman pilkeryhmän tuki. Teemaryhmätoiminta oli yksi tärkeä vaihtoehto, kun suunniteltiin pilkeryhmäläisen jatkopolkuja.

Teemaryhmätoiminta oli hyvin laajaa ja monipuolista projektipaikkakunnilla. Toiminnassa oli säännöllisiä, viikoittain kokoontuvia toimintaryhmiä (esim. liikunta, ruuanlaitto, kädentaidot), kurssimuotoisia teemoja (esim. positiivinen ajattelu, painonhallinta, grafiikka), lyhyt kurseja (esim. tyylikurssi, kuivakukkakurssi, atk:n alkeet) sekä erilaisia tapahtumia (esim. terveyspäivät, tutustumiskäyntejä naapurikunnan työttömien toimintaan, syyspäivät, pilkkikilpailut). Teemaryhmiä perustettiin projektin aikana runsaasti. Niitä oli toiminnassa 35–201 teemaryhmää/paikkakunta. Projektin toiminta-aikana perustettiin teemaryhmiä tai muunlaista teematoimintaa yhteensä 522 erilaista ja erikestoista ryhmää/tapahtumaa.

Teematoiminta oli kiinteässä yhteydessä paikallisen työttömien yhdistyksen kanssa ja useilla paikkakunnilla teemaryhmätoiminta toimikin yhdistyksen nimissä ja projektista tuli koordinointia muuta tarvittavaa tukea. Tarpeet ja ideat eri teemojen perustamiseksi tuli työttömiltä itseltään ja tavoitteena oli, että jo suunnitteluvaiheessa mukana olisi mahdollisimman monta työtöntä. Pitkän tähtäyksen tavoitteena oli perustaa sellaisia teemaryhmiä, jotka toimisivat "oma apu" -ryhmä periaatteella eli mahdollisimman itseohjautuvasti. Muutamista pilkeläisistä tuli toiminnan myötä ja omien erikoistaitojen ansiosta teemaryhmiin vetäjiä. Noin 10–30 % teematoiminnasta jää osaksi paikallisen työttömien yhdistyksen toimintaa projektin loppumisen jälkeenkin.

2.3. Muu toiminta

Tukihenkilön toimenkuva vaihteli hieman paikkakunnan yhdistyksen toimintaverkoston ja muun saman tyyppisen toiminnan olemassaolon (esim. erilaiset projektit) perusteella. Niillä paikkakunnilla, joissa oli muita RAY-rahoitteisia projekteja yhteistyötä tehtiin vastavuoroisuus -periaatteella. Yhteistyössä järjestettiin myös erilaisia tapahtumia (seminaarit) tai teemaviikkoja (esim. työn ja toiminnan viikko). Joillakin alueella tukihenkilö kuului erilaisiin työryhmiin ja asiantuntijaverkostoihin ja taas toisaalla tukihenkilön toimenkuva oli hyvinkin

käytännön läheinen (esim. jatkuva puhelinpäivystys) ja työryhmiin tms. kuuluminen ei sisältynyt toimenkuvaan.

Periaatteena oli se, että tukihenkilöstä, hänen tiedoistaan ja osaamisestaan, oli mahdollisimman paljon hyötyä projektille ja ryhmäläisille ja että työnkuva muotoutui paikkakunnan ominaispiirteiden ja työttömien tarpeiden pohjalta.

Tukihenkilöiden yhteisiä tapaamisia oli 14 kpl, joissa oli lisäksi mukana vaihtelevasti projektin johtoryhmän jäseniä, projektin tutkijat sekä muita projektin toimintaan tavalla tai toisella liittyviä henkilöitä. Tapaamisten aiheina oli mm. pohtia projektin sisältöä ja toimintatapoja sekä vertailla projektipaikkakuntien eroavaisuuksia. Joillakin tapaamisilla oli työnohjauksellinen teema. Yhteisiä puhelinkokouksia pidettiin 4 kpl, joissa käsiteltiin ajankohtaisia aiheita ja selviteltiin akuutteja ongelmia.

3. Projektipaikkakunnat

3.1. Iisalmi

Pilkeryhmän jäsenet valittiin ensimmäisenä vuotena toiminnasta kiinnostuneista, vaikeasti työllistyvistä ja elämäntilanteensa uuvuttamista pitkäaikaistyöttömistä. Iisalmen alueella sovellettiin ensimmäisten ryhmien kohdalla, ns. projektiopiskelumallia: jokainen ryhmän jäsen asetti elämäntilanteensa kehittämiseen tähtäävät henkilökohtaiset tavoitteet ja laati suunnitelman niiden toteuttamiseksi. Jokainen oli vastuussa ryhmälleen suunnitelmansa toteutumisesta. Ryhmä tarjosi osanottajalle toimintayhteisön, joka tuki osallistujaa em. suunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa. Pyrkimyksenä oli korostaa tiedon hyväksi käyttämistä tiedon omaksumisen sijaan. Ryhmäläiset kokivat toiminnallisuuden korostamisen ja vastuullisuuden kehittämisen oman asian edistämiseksi. Keskeisimpinä kehittämis- ja toimintaresursseina olivat ryhmän jäsenet ja heidän keskinäiseen vuorovaikutukseensa perustuva tietojen ja taitojen vaihto sekä tuki ja kontrolli. Ensimmäiset pilkeryhmät aloittivat toimintansa suunnittelemalla itse starttiviikon, jonka tavoitteena oli edistää ryhmäytymistä, avointa vuorovaikutusta ja ryhmäprosessin hallintaa. Lisäksi starttiviikolla haettiin eri asiantuntijoiden ohjaamien toiminnallisten harjoitusten kautta sekä välineitä ja rohkeutta tarkastella omaa elämäntilannetta ja -historiaa että voimavaroja tulevaisuuden visiointiin ja toimintastrategioiden löytämiseen. Starttiviikon aikana laadittiin pilkeryhmän yhteinen toiminta- ja taloussuunnitelma kolmen kuukauden ryhmätoiminnalle.

Pilkeryhmien tapaamisten aiheina oli mm. maailmanpolitiikka, omien valintamahdollisuuksien vaikutus omaan elämään ja laajemmin yhteiskuntaan ja koko maailmaan. Tapaamisissa viriteltiin aktiivista kansalaistoimintaa kuten valtuustovierailuja, kansalaisaloitteita, lehtijuttuja ja tempauksia. Ryhmissä painotuttiin henkisen, fyysisen ja hengellisen hyvinvoinnin ja vireän sosiaalisen elämän ylläpitämiseen yhteisillä retkillä luontoon ja kulttuuritapahtumiin ja -paikkoihin sekä osallistumalla vierailevien asiantuntijoiden alustamiin tilaisuuksiin.

Ensimmäisten pilkeryhmäläisten aktiivisuudesta kertonee jotain se, että suurin osa osallistui vielä maaliskuussa 2000 pidettyyn kaksipäiväiseen, projektissa mukana olleiden tutkijoiden. Leena Viinamäen ja Erkki Saaren alustamaan keskusteluseminaariin "Kuka tarvitsee työttömyyttä ja muuttoliikettä?"

Teemaryhmien sisältöinä olivat mm. retket luontoon (marjastus), kulttuuritapahtumiin ja eri tilaisuuksiin (teatteri), kädentaitojen kehittäminen (kodin kunnostustyöt), liikuntaharrastukset

(tanssikurssit, muu liikunta) ja henkisen vireyden elvyttäminen sekä omanarvontunteen kohentaminen. Stressin hallinta ja henkinen jaksaminen olivat kantavia teemoja sekä oman terveyden ylläpitäminen ja itsestä huolehtimiseen tähtäävä toiminta.

Koska teemaryhmätoiminta suunniteltiin yhdessä pilkeryhmäläisten kanssa ja heitä kannustettiin, eristäytymisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi, osallistumaan niihin, oli teema- ja pilketoimintaa vaikea erottaa toisistaan. Osassa teemaryhmistä lähes kaikki osallistujat olivat pilkeryhmäläisiä.

Tuloksia:

Monen pilkeryhmäläisen elämäntilannetta kuvasi näköalattomuus, toivottomuus ja vaihtoehtojen puute heidän aloittaessaan projektissa. Suurella osalla oli jo pitkään (10–20 v) kestänyt päihdeongelma, osalla mielenterveysongelmia ja joillakin molempia. Useimmilla elämästä puuttui kiinnekohta, johon tukeutua. Monet olivat turvautuneet päihdehuollon eri palveluihin ja kärsivät masennuksesta ja toivottomuudesta. Projektin aikana heidän mielialansa, omanarvontunteensa ja itseluottamuksensa alkoivat kohentua. Heidän ihmissuhteensa lisääntyivät ja he alkoivat antaa keskinäistä tukea erilaisissa elämäntilanteissa oleville. Ryhmäläiset vaihtoivat keskenään tietoja, taitoja ja kokemuksia; lisääntyi kyky toimia toisten ihmisten kanssa ja ottaa toiset ihmiset huomioon. Myös innostus osallistua ja tarttua yhteisiin asioihin lisääntyi. Usean ryhmäläisen elämänpiiri laajentui uusille alueille esim. kulttuurin ja liikunnan puolelle. Moni ryhmäläinen sai lisää rohkeutta liikkua uusissa ympäristöissä ja sai uusia näköaloja ja -kulmia niin omaan elämäntilanteeseensa kuin yleensäkin elämään liittyviin asioihin. Myös valmius hoitaa omia ja yhteisiä asioita kehittyi. Iisalmen pilkeryhmäläiset, yhdessä muiden työttömien kanssa, kunnostivat kaupungin tarvikkeilla puutalon, Villa Verten, jossa oli toimintatiloja myös parille muulle yhteisölle.

Iisalmen projektin kohderyhmänä olivat viranomaispalvelujen ulkopuolelle jääneet, joista kaikki eivät ole pukattavissa vallitseville työmarkkinoille. Se ei ollut päällimmäinen tavoitekaan. Sosiaalinen kuntoutus, jota Iisalmissa oli pyritty antamaan, auttoi työttömiä ottamaan esille resurssit, joita heillä oli ollut sillä hetkellä.

3.2. Joensuu

Pilkeryhmätoiminnan kohderyhmänä Joensuussa olivat kaikenikäiset työttömät. Ryhmät kokoontuivat kaksi kertaa ennen startille lähtöä. tarkoituksena tutustua toisiin ryhmäläisiin ja vähentää mahdollisia pelkoja tulevaa yhteistä viikkoa kohtaan. Ensimmäisillä tapaamisilla sovittiin myös startti viikon aikataulut, käytiin läpi tarvittavat varusteet ja säännöt, joiden mukaan projektissa toimittiin.

Säännöllisiä pilketapaamisia kotipaikkakunnalla oli kerran viikossa. Yleensä ryhmäläiset pitivät, starttiviikon jälkeen, ahkerasti yhteyttä tukihenkilöön ja toisiinsa. Pilketoimintaan kuului mm. tutustuminen järjestöjen ja projektien toimintaan; se innosti monia hakemaan kurssille tai tutustumaan tarkemmin niiden tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Lähes jokaisella pilkeryhmäläisellä oli jonkinasteista turhautumista; elämästä puuttui säännöllisyys, useimmat pitivät itseään muita huonompina, usko työpaikan löytymiseen oli mennyt.

Joensuulaisista pilkeläisistä suurin osa oli yksinäisiä ihmisiä, jotka projektin myötä olivat saaneet useita uusia ystäviä, joiden kanssa olivat yhteydessä joko päivittäin tai harvemmin.

Teemaryhmiä oli projektin aikana toiminnassa 44 eri aiheista kurssia, tapahtumaa tms. Myös pilkeryhmäläiset osallistuivat innokkaasti teematoimintaan. Esimerkkejä Joensuun teemaryhmistä: retki Ruunaan koskelle, kesäkeskitysleiri, kirkkoveneen koesoutu, osallistuminen Kareliasoutuun. pilkeryhmäläisten omatoimisuusretki Ulvovan Suden majatalolle.

Tuloksia:

Osa pilkeläisistä kuuluu nykyään Joensuun Aktiiviset Työtähakevat ry:n hallitukseen. Paikallinen yhdistys on ottanut osan teemaryhmien toiminnasta vastuulleen ja kehittää toimintaa edelleen. Merkittävä projektipaikkakunnan saavutus oli Pohjois-Karjalan työttömien yhdistysten kirkkovenehanke. Aloite veneen rakentamiseen tuli kesän 1999 Kareliasoutuun osallistuneilta työttömiltä, joiden joukossa oli 25 pilkeryhmäläistä. Osa Pohjois-Karjalan alueen seurakunnista lahjoitti varat veneen materiaaleihin sekä henkilön työllistämiseen. Kirkkovene tehtiin pilkeryhmäläisten ja muiden halukkaiden työttömien talkootyönä. Ohjaajan opastuksella venettä rakensi keskimäärin neljä henkilöä kahtena päivänä viikossa 7 kuukauden ajan.

3.3 Jämsänkoski

Pilkeryhmä tapasi yleensä kerran ennen starttiviikkoa. Tapaamisen tarkoituksena oli käydä läpi ryhmän säännöt, projektin ja pilkeryhmän tarkoitus sekä tutustuminen toisiin ryhmäläisiin. Pilkeryhmien kokoamiseen osallistuivat eri viranomaiset ja työttömien yhdistykset. Tärkeimmät yhteistyökumppanit olivat Jämsänkosken työttömät ry, Jämsänkosken kaupunki, Uusi Alku projekti, Jämsän A-klinikka, Jokilaakson mielenterveyskeskus ja Jämsän työvoimatoimisto. Kuukausittaiset palaverit (Yeh, A-klinikka, mielenterveystoimisto) kuuluivat vakiintuneeseen toimintaan projektin aikana. Em. toimijoiden välillä oli myös "asiakasvaihtoa".

Ryhmäläisiä tavoitettiin eniten työvoimatoimiston kautta ja erittäin toimivan puskaradion avulla.

Paikkakunnalla toimintana oli mm. kerran kuukaudessa pidettävät pilkepäivät, joihin kutsuttiin kaikki pilkeryhmäläiset. Päivien ohjelmassa oli mm. askartelua, maalausta, savitöitä tai muita kädentaitoja. Päivän aikana käytiin yhdessä syömässä Työttömien ruokalassa. Iltapäivän ohjelmassa oli alustuksia/vierailijoita A-killasta, A-klinikalta, mielenterveystoimistolta tai muilta tahoilta. Pilkepäivien lisäksi jokaisen intensiivivaiheessa olevan ryhmän kanssa kokoonnuttiin 1–2 kertaa kuukaudessa.

Pilkeryhmiä muodostettiin myös Jämsänkosken seutukuntien työttömistä. Esim. seitsemäs pilkeryhmä muodostui pelkästään keuruulaisista työttömistä. Keuruun kaupunki oli innostuneena mukana hankkeessa ja Keuruun kaikki yhteistyötahot (sosiaalitoimi, A-klinikka, mielenterveyskeskus, Keurussselän työttömät ry, Keurussselän työpajayhdistys ja paikallinen Kela) olivat mukana, tavalla tai toisella, projektin toiminnassa.

Teemaryhmätoiminta Jämsänkoskella painottui liikuntaan, terveellisen ravinnon ja elämäntapojen merkitykseen. Teemaryhmät muodostuivat aluksi pilkeryhmäläisistä, jotka

toivat myös ystäviään mukanaan ryhmiin. Esimerkkejä Jämsänkosken teemoista: puutyöryhmä, ruokakurssi, jonka aikana tehtiin reseptijulkaisu edullisista muista.

Tuloksia:

Jämsänkosken pilkeläisistä suurin osa koki saaneensa ystäviä ja uusia sosiaalisia suhteita. Lisäksi moni oli löytänyt uusia harrastuksia; elämä laajentui ja sai uusia ulottuvuuksia. Yleinen tunne oli tyytyväisyys siitä, että kuuluu johonkin. Vertaisryhmätuki koettiin hyvin olennaiseksi niin pilke- kuin teemaryhmätoiminnassa. Toiminnan myötä tietoisuus omista mahdollisuuksista lisääntyi sekä halu vaikuttaa omaan elämäntilanteeseen.

3.4. Kajaani

Pilkeryhmätoiminta alkoi kahdella ennakkotapaamisella ennen starttiviikkoa. Tapaamisten tarkoitus oli madaltaa kynnystä starttiviikolle mm. toisiin tutustumisen, projektin esittelyn, yhteiskeskustelun, käytännön asioihin tutustumisen myötä.

Jokaisen ryhmän intensiivivaika oli n. 6 kuukautta, jonka aikana tavattiin 2–4 kertaa kuukaudessa ryhmästä riippuen. Jokainen ryhmä suunnitteli toimintansa itse. Kajaanin ryhmien toiminta painottui sosiaalisen elämän laajentamiseen (yhteiset tapahtumat, keskustelut, teemoihin osallistuminen), toimintakyvyn ylläpitämiseen (yhteisliikunta, retket, hyötyliikunta) ja erilaisten tapahtumien järjestämiseen (pilkepäivät, teemojen suunnittelu).

Omien ryhmätapaamisten lisäksi järjestettiin keväisin ja syksyisin 1–2 päivää kestävä pilkepäivät, joiden teemana oli terveys, liikunta sekä erilaiset asia-alustukset.

Jokaisen ryhmän toiminta päättyi "virallisesti" omaan puolivuotistapaamiseen, jolloin annettiin palaute ja arvio (suullisesti että kirjallisesti) ryhmän toiminnan vaikutuksesta omaan elämään.

Teemaryhmätoiminta perustui kentältä tuleviin ideoihin ja toiveisiin. Kajaanissa järjestettiin kaksi ideointi- iltapäivää, joiden tarkoituksena oli yhdessä pohtia ja suunnitella teematoimintaa ja löytää innostuneita ihmisiä teematoimintaa toteuttamaan. Suunnittelun tuloksena syntyi liikuntaan ja ruuanlaittoon sekä terveyden ylläpitämiseen liittyviä teemaryhmiä. Mitä pitemmällä projektissa oltiin, sitä innostuneempia ihmiset olivat teemasuunnittelusta ja toteutuksesta. Pari ryhmää toimikin hyvin itsenäisesti (myös projektin loppumisen jälkeenkin) ja suunnitteli sekä toteutti toimintansa tietyn budjetin raameissa.

Tuloksia:

Lähes jokainen ryhmäläinen antoi kirjallisen tai suullisen palautteen pilketoiminnasta noin puolen vuoden mukanaolon jälkeen. Kaikille pilkeryhmätoiminta oli antanut jotain; hetkellisiä elämyksiä tai pitempiketoisia vaikutuksia. Suurin hyöty pilkeryhmätoiminnasta oli kuitenkin yksineläville ryhmäläisille, joilla toiminnan vaikutus näkyi selkeästi lisääntyneenä aktiivisuutena ja vilkastuneena sosiaalisena elämänä sekä omien sosiaalisten taitojen parantumisena. Toinen isompi ryhmä olivat ne ryhmäläiset, joilla motivaatio oman elämäntilanteen muutokseen oli suuri. He innostuivat lähes heti, starttiviikon jälkeen, suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja kartoittamaan vaihtoehtoja ja mahdollisuuksiaan yhdessä tukihenkilön kanssa. Heillä riitti sekä pitkäjännitteisyyttä että toiveikkuutta suunnitelmien laadintaan ja toteuttamiseen.

Teematoiminnan tärkein tulos oli se, että osa ryhmistä jäi toimimaan, vaikka projektin tuki loppuikin.

3.5 Kankaanpää

Pilkeryhmäläisistä takanaan pitkä työhistoria. Pelko koulutusta kohtaan oli heidän joukossaan yleensä korkea. suurin osa oli keski-ikäisiä, alhaisen koulutuksen saaneita ihmisiä. joilla oli

Kankaanpään pilkeläiset kokivat Lapin Seitarannan onnistuneeksi starttiviikko paikaksi. Sitä ympäröivä luonto, joka oli erilainen eri vuodenaikoina, antoi pilkeryhmäläisille lisäenergiaa. Pilketoiminta ja Kankaanpää työttömien yhdistys toimivat hyvin tiiviissä ja hyvässä yhteistyössä keskenään. Useasta pilkeläisestä tuli aktiivijäsen yhdistykseen.

Teemaryhmiä kokoontui viikoittain yhdeksän erilaista ryhmää mm. vesijumppa, johon miehetkin innostuivat startti viikolla saamansa hyvän kokemuksen johdosta, kuntosali- ja puutyöryhmä.

Tuloksia:

Kankaanpäässä YEH-projektin toiminta oli hyvin näkyvää ja aktiivista ja se osaltaan lievensi työttömiin kohdistuvaa kielteistä asennoitumista.

Pilkeryhmäläisistä neljä palkattiin projektin eri teemaryhmien vetäjiksi: kaksi TVY:n Yhdistys työnantajana -projektin ja kaksi Kankaanpään kaupungin kautta saadun tuen avulla.

Työttömien yhdistys, Kankaanpään työnhakijat, sai projektin kautta uusia jäseniä; jäsenmäärä nousi yli 100 prosentilla. Kankaanpään sosiaalityöntekijä lausui asiakkaistaan, jotka olivat osallistuneet pilkeryhmiin

"Asiakkaamme ovat saaneet merkittävää, uutta sisältöä elämäänsä ryhmien kautta. He ovat virkistyneet, aktivoituneet oman elämänsä suhteen. Joidenkin kohdalla voi puhua suorastaan käännekohdasta pitkän passiivisen elämänvaiheen jälkeen."

3.6. Kokkola

Pilkeryhmä toiminnan tavoitteena oli ryhmäläisten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisääminen. Toiminnan tavoitteena ei ollut työllistäminen sinänsä vaan yleisen aktiivisuuden lisääminen. Viikon mittaisen startin aikana ei realistisesti ollut mahdollista parantaa tai muuttaa kenenkään kokonaisvaltaista hyvinvointia. Starttiviikon tavoitteena olikin antaa tietoa siitä, mitkä asiat yksilön hyvinvointiin ovat vaikuttamassa ja mitä keinoja oli olemassa niiden saavuttamiseksi. Tiedon antamiseen kuuluivat mm. erilaista fyysistä kuntoa mittaavat testit. Toisilta ryhmäläisiltä oppimalla työttömät olivat saaneet uusia näkökulmia elämäntilanteeseensa. Jotta ihmiset olisivat pystyneet jakamaan asioita keskenään riittävän turvallisissa ryhmissä, oli niissä tehty erilaisia turvallisuutta lisääviä harjoituksia ja pyritty ryhmän sisäiseen demokratiaan. Tukihenkilön asema tasapuolisena johtajana ja turvallisuuden luojana oli tällöin tärkeä.

Starttiviikon jälkeen tavoitteena oli käyttää hyväksi "etsikkoaikaa", joka vaikutti olleen tyyppillistä useimpien kokkolalaisten pilkeryhmien kohdalla. Viikon jälkeen ryhmä oli kuin eksyksissä ja tyhjän päällä. Ryhmä pyrittiin pitämään startti viikon jälkeen mahdollisimman hyvin koossa. Yhdessä olemisen tavoitteena oli antaa mahdollisuus osallistua henkilökohtaista

hyvinvointia lisäävään toimintaan. Ryhmän tuki ja esimerkki oli sitoutumisessa olennaista. Yhteisten tapaamisten ja toiminnan tavoitteena oli tuen antaminen ryhmäläisille muutoksen tiellä. Tämä muutos oli mahdollista, vaikka olisi vaikutettu vain yhteen inhimilliseen osa-alueeseen kuten ihmisen fyysiseen kuntoon.

Omassa pilkeryhmässä toimimisen lisäksi ryhmäläisiä ohjattiin osallistumaan teemaryhmien toimintaan. Tapaamiset tukihenkilön kanssa kuuluivat joidenkin pilkeryhmäläisten henkilökohtaiseen ohjelmaan. Tapaamiset olivat usein kriisiauttamisen luonteisia. Joskus keskustelut tukihenkilön kanssa olivat ryhmäläiselle riittävä kontakti avun saamiseen, mutta joitakin oli ohjattava jatkohoitoon.

Kullekin ryhmäläiselle tehtiin puolen vuoden ryhmässä olon jälkeen henkilökohtainen jatkosuunnitelma. Siinä kuvattiin lyhyesti sekä ryhmäläisen että tukihenkilön näkemykset pilkeläisen elämäntilanteesta sekä nykytilanteeseen perustuva mahdollisimman realistinen suunnitelma tulevaisuudelle.

Ryhmäläisiltä saatu palaute oli yleensä positiivista koskien starttipaikkoja, vetäjiä tai toimintaa. Varsinkin liikuntapainotteiset toiminnat olivat suosittuja.

Ryhmäläisten riippuvuus tukihenkilöstä muodostui joskus ongelmaksi, jota käsiteltiin kauan paikallisen tukihenkilön työnohjauksessa. Mustasukkaisuus ja kateus eivät olleet ainoastaan yksittäisen ryhmäläisen ongelma, vaan kokonainen ryhmä saattoi olla kateellinen toiselle ryhmälle esim. tämän jatko-ohjelmasta. Ryhmät olivat isoja - joskus tukihenkilöstä tuntui, että toiminta jäi pintapuoliseksi ja toimintaa oli vain toiminnan vuoksi.

Teemaryhminä oli mm. näytelmäpiiri, painonhallinta, positiivinen ajattelu, sähly ja kuntosali. Ryhmissä pyrittiin lisäämään työttömien tietoja ja taitoja esim. painonhallintaryhmässä puhuttiin terveydenhoidosta, ruokavalioista ja liikunnasta. Teemaryhmä toiminta tähtäsi työttömien fyysisen kunnon kohentamiseen, ajan jäsentämiseen sekä itsetuntemuksen parantamiseen. Tavoitteena oli antaa työttömille mahdollisuus harrastaa mielekkäästi vähin kustannuksin. Osallistumismaksut olivat yleensä 10–20 mk. Ryhmätoiminnan taso pyrittiin pitämään korkeana palkkaamalla vetäjiksi ammattitaitoisia ihmisiä. Palkkakustannuksille saatiinkin vastinetta, sillä palaute oli pääsääntöisesti positiivista.

Tuloksia:

Moni pilkeryhmäläisistä on aloittanut säännöllisen liikuntaharrastuksen kotipaikkakunnan teemaryhmissä. Useimpien pilkeryhmäläisten sosiaaliset suhteet muuttuivat parempaan päin sekä määrällisesti että laadullisesti; ryhmien sisällä syntyi ystävyys-suhteita.

Myönteiset kokemukset sekä itsestä että toisista ihmisistä kasvattivat pilkeläisten omanarvontuntoa ja jo tietä, että tasaisen harmaa arki katkesi startti viikon aikana, kohensi ihmisen mielialaa. Yleinen aktiivisuus oli kasvanut pilkeläisten joukossa; monet löysivät päivittäin tiensä työttömien toimintakeskukseen. Vuoden 1999 aikana projekti sai oman tilansa työttömien yhdistyksen sisäiseksi ja rinnakkaiseksi toiminnaksi. Pilketoiminnan kautta yhdistyksen toimintaan on tullut huomattava määrä uusia ihmisiä.

Pilkeryhmäläisten joukossa oli myös niitä, jotka valitettavasti varsin pian joko startti viikon tai ryhmän yhteisen, paikkakunnalla toteutetun ohjelman jälkeen. palasivat takaisin niihin kuvioihin, joista olivat lähteneetkin. He olivat ihmisiä, jotka olivat yleensäkin huonoja

sitoutumaan pitkäjännitteiseen toimintaan. Koska toiminta perustui vapaaehtoisuuteen, motivaation etsiminen ja löytyminen osoittautui ratkaisevaksi siihen, miten ihminen suhtautui tulevaisuuteen ja tarttui erilaisiin hänelle tarjottuihin vaihtoehtoihin.

Muutamit pilkeläiset olivat suunnitelleet ammattiavun puoleen kääntymistä masennuksensa vuoksi. Starttiviikko ja mielekäs toiminta tutuksi tulleessa ryhmässä auttoi näitä ihmisiä niin, että he selviytyivät vaikeasta tilanteesta ilman yhteiskunnallisten palvelujen tukea.

3.7. Sodankylä

Pilkeryhmiin etsittiin Sodankylässä ensisijaisesti 18–35-vuotiaita metsäkylien nuoria. Osa nuorista oli jäänyt suoraan peruskoulun loputtua työttömäksi, osa oli peruskoulun jälkeen päässyt lyhytaikaisiin työllistämistukitoihin ja osalla oli useampia ammatteja tai kursseja. Kun työttömyyden myötä ihmiset huomasivat, että toiveet ja haaveet eivät toteudukaan, itsetunto ja identiteetti muotoutuivat heikoksi ja haavoittuviksi. Aikuisen itsenäinen elämä ei päässyt alkamaan. Monille muotoutui elämäntavaksi passiivinen odottaminen ja heillä esiintyi tunne-elämän torjumista ei tunnettu hyvää, jos ei huonoakaan oloa). Jokapäiväisten valintojen taustalla oli usein vain tämä hetki. Pilkeryhmien toiminta-aika oli n. kolme kuukautta, jonka lisäksi järjestettiin myös yhteisiä pilkeläisten tapaamisia. Monet teemaryhmät muodostuivat lähestulkoon pilkeläisistä.

Liikunnallisuus ja yhdessä tekeminen korostui Sodankylän ryhmissä, johtuen osaksi varmastikin ryhmäläisten ikärakenteesta.

Teemaryhmä toiminnan tavoitteena oli tukea työttömän elämänhallintaa, henkistä jaksamista ja ajankäytön jaksottamista sekä löytää uusia harrastuksia ja vaihtoehtoja passiiviselle kotona olemiselle. Ryhmien toiminta jaksottui vuodenaikojen mukaisesti pyöriväksi viikko-ohjelmaksi pääteemojen ollessa liikunta, ravinto, harrastus- ja virkistystoiminta. Pilkeryhmien aloittama toiminta saattoi jatkua omana teemaryhmätoimintanaan.

Tuloksia:

Sodankylässä projektin tulokset olivat hyvin näkyviä; syntyi uusia harrastusryhmiä, joissa varsinkin nuoret miehet kävivät ahkerasti. Koskaan mitään harrastanut nuori mies saattoi innostua uudesta harrastuksestaan niin, että kävi 3–4 kertaa/viikko säännöllisesti liikkumassa tms. Moni pilkeläinen innostui, projektin aikana, miettimään ja suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja moni ryhmäläisistä aloittikin kurssin tai pitkäkestoisen opiskelun.

Pilkeryhmistä muodostettiin myös omia työnhakuryhmiä, jotka kävivät työhallinnon järjestämän työnhakukoulutuksen.

Ne ryhmäläiset, joilla oli ajankäyttöön liittyviä ongelmia (päivärytmi sekaisin, "yökukkuja") saivat projektin aikana säännöllistettyä ja selkeytettyä päivärytmiään huomattavasti. Siihen vaikutti suurelta osalta aktiivinen teemaryhmissä tai oman ryhmän tapaamisissa käynti sekä kaikenlainen projektin oheistoiminta. Päivärytmin säännöllistyminen vaikutti myös elämäntapoihin: alkoholin tai muiden päihteiden käyttö väheni ja mm. paino aleni ja oma terveys ja kunto sekä niistä huolehtiminen alkoivat kiinnostaa.

3.8. Vantaa

Pilkeryhmiä toimi Vantaalla 11. Ryhmiä oli helppo saada kokoon, sillä Vantaalla oli, muihin projektipaikkakuntiin verrattuna, lukumääräisesti selvästi enemmän työttömiä. Lähes kaikki starttiviikon olivat Lapin Seitarannassa. Viikon aikana, virallisen ohjelman lisäksi, ideoitiin uusia teemoja ja muuta toimintaa Vantaan alueen työttömien yhdistyksille. Poikkeuksena muiden starttiviikkojen ohjelmasta, Vantaan tukihenkilö kartoitti ryhmäläisten kanssa heidän elämäntilannettaan asumisolosta taloudelliseen tilanteeseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen asti jo starttiviikolla. Tämän pohjalta laadittiin suunnitelmia eteenpäin. Vantaalla ei ollut varsinaista omaa ryhmätoimintaa vaan pilkeläiset aloittivat teemaryhmissä käynnin mahdollisimman pian.

Vantaalaisilla pilkeläisillä oli mahdollisuus soittaa tukihenkilölle vuorokauden ympäri. Ryhmäläiset kertoivat, että jo tieto siitä, että voi soittaa milloin tahansa, auttaa jaksamaan arkipäivien ongelmien kanssa.

Starttiviikon jatkeeksi järjestettiin 9 pilkeryhmälle kaksi ja puoli kuukautta kestänyt voimavarakurssi (tapaaminen 1 x viikko). Osallistujia kurssilla oli yhteensä 101, joista miehiä 55 ja naisia 46. Voimavarakurssin aiheina oli mm. itsetunnon kehittäminen, ryhmätyöt, omien rajojen tunnistamista ja terveen vihan ilmaisutaidot.

Pilkeryhmäläisille järjestettiin myös avioeroseminaari työttömien perheille.

Teemaryhmä toiminta muodostui Vantaalla nopeasti luonnolliseksi jatkeeksi starttiviikolle. Myös erityisiä pilketapaamisia pyrittiin järjestämään, mutta pääpaino oli teematoiminnassa. Teematoiminta jakautui ympäri Vantaan, mm. kokkikerhoa veti ammattikokki, joka oli itsekin pilkeläinen, kilpauinti oli suosittu teema sekä erilaiset kädentaitoryhmät (askartelu, puu, taide, entisöinti, kuivakukkasidonta). Perinteeksi muodostui joka kesäinen päivämerimatka Sipoon saaristoon. Tuloksia:

Vantaalla perustettiin paljon ja monipuolisesti erilaisia teemaryhmiä, joista osa jää toimimaan projektin loputtua. Teemaryhmiin tavoitettiin todella hyvin ihmisiä ja suuri osa pilkeläisistäkin innostui käymään säännöllisesti teemoissa. Vantaan toiminnassa korostui päihderiippuvuuden katkaiseminen ja siihen liittyvät toiminnot, johtuen osittain tukihenkilön koulutuksesta ja taas toisaalta siitä, että hyvin monella Vantaan pilkeläisellä oli jonkin asteinen päihde- tms. riippuvuus.

3.9. Laajentuminen

Kaikki projektipaikkakunnat, Vantaata lukuun ottamatta, laajensivat toimintaansa oman alueensa seutukuntiin ja toimivat yhteistyössä niissä toimivien työttömien yhdistysten kanssa. Esim. Iisalmen toiminta-alueeseen kuuluivat Lapinlahti, Sonkajärvi, Kiuruvesi, Vieremä ja Rautavaara, Kokkolassa toiminta-alueeseen kuuluivat Kälviä ja Himanka, Kajaanin toiminta-alueeseen Vuolijoki ja Ristijärvi. Seutukunnissa toimi joko oma pilke- ja teematoiminta tai pilkeryhmä oli muodostettu useamman kunnan työttömistä.

YEH-projektin laajentuminen seutukuntiin:

Iisalmi	Lapinlahti, Sonkajärvi, Vieremä, Kiuruvesi, Rautavaara
Joensuu	Kitee. Kontiolahti, Lieksa. Liperi, Polvijärvi
Jämsänkoski	Jämsä. Keuruu. Kuhmoinen
Kajaani	Ristijärvi, Vuolijoki
Kankaanpää	Jämijärvi, Karvia, Lavia, Honkajoki
Kokkola	Himanka, Kälviä
Vantaa	toimi viidellä eri lähiöalueella: Tikkurila, Koivukylä, Korso, Länsi-Vantaa, Hakunila-Länsimäki
Sodankylä	toiminta-alueena kirkonkylä ja 26 kylää

4. Seuranta/arviointi

Pilkeläisten elämänmuutoksia seurattiin 1 - 3 kuukauden välein projektipäällikölle lähetettävien **tilanneraporttein**, jossa seurattiin mukana olevien pilkeläisten määrää ja ryhmien kokoontumiskertoja sekä työhön sijoittumista, koulutuksen/kuntoutuksen/harrastuksen aloittamista, sosiaaliturva/työttömyysturva-asioiden hoitamista, asuntoasioiden korjaantumista sekä ryhmäläisen itsetunnon/minän vahvistumista. Myös teemaryhmien määrää, niissä kävijöiden määrää ja käyntikertoja seurattiin yhtenevin raportein.

Projektin viimeisenä toimintavuotena tehtiin jokaisella projekti paikkakunnalla kaksi ns. tapauskertomusta, jossa kaksi vapaaehtoista pilkeläistä kertoo elämästään, sen käännekohtista, pilkeryhmään tulosta ja sen konkreettisista vaikutuksista nykyiseen elämäntilanteeseen ja tulevaisuuteen.

Tapauskertomukset (nimettöminä) ovat osa tutkimusmateriaalia.

Muu seuranta oli paikkakuntakohtaista. Joillakin paikkakunnilla seuranta oli systemaattisempaa kuin toisilla riippuen pilketoiminnan intensiivisyydestä ja ryhmätapaamisten määrästä. Niillä paikkakunnilla, joissa pilkeryhmillä oli säännöllisiä omia ryhmätapaamisia, seuranta oli helpompi tehdä ja tulokset olivat syvällisempiä kuin niillä paikkakunnilla, joissa seuranta perustui pelkästään esim. osallistujaluetteloihin.

Toimintakertomukset tehtiin vuosittain. Toimintakertomusten laajuus vaihteli 2–20 sivuun riippuen tukihenkilön osaamisesta sekä kertomusta varten kerätystä materiaalista.

Projektin toiminta-aikana seuranta ja arviointia tekivät myös projektin tutkijat sekä paikallinen ja valtakunnallinen ohjaus- ja arviointiryhmä

Paikallinen toiminnan arviointi perustui seurantaraportteihin ja ryhmäläisten kanssa käytyihin keskusteluihin sekä yhteistyötahojen antamaan palautteeseen.

4.1. Ryhmäläisten palaute/arviointi

Pilkeryhmäläisten palaute toiminnasta ja sen vaikutuksista perustui tukihenkilön kanssa käytyihin keskusteluihin, ryhmäkeskusteluihin sekä joillakin paikkakunnilla annettuun kirjalliseen palautteeseen.

Suurin osa palautteesta oli positiivista. Osallistujat kokivat, että toiminta lähti heidän omista lähtökohdistaan ja tarpeistaan. Vapaaehtoisuus koettiin hyvänä, vaikka toisaalta se antoi vapauden kieltäytyä tai jättäytyä pois toiminnasta hyvin pienenkin syyn nojalla; osa olisi tarvinnut jämäkämpää otetta toimintaan ja huomattavasti enemmän henkilökohtaista tukea kuin oli mahdollisuutta, pilketoiminnan puitteissa, antaa.

Lähes jokainen pilkeryhmäläinen koki saaneensa jotakin uutta elämäänsä; elämäntilanne oli muuttunut tai menossa parempaan suuntaan tai tietoisuus omista vaihtoehtoista oli lisääntynyt. Hyvin usea koki pilketoiminnan tärkeimmäksi anniksi uudet kaverisuhteet ja monipuolistupeen sosiaalisen elämän. Myös elämänilo lisääntyi tai löytyi uudelleen hyvin monella ryhmäläisellä.

Kajaanissa ryhmäläiset antoivat oman ryhmän puolivuotistapaamisen yhteydessä kirjallisen palautteen toiminnasta ja sen vaikutuksista. Se kuvaa hyvin myös muilla projektipaikkakunnilla saatua palautetta.

Palautteen perusteella ryhmäläisistä

- n. 50 % koki, että elämänrytmi oli muuttunut aktiivisemmaksi sekä sosiaalinen elämä oli selkeästi monipuolistunut (yksinäisyyden tunne poistunut/vähentynyt, sosiaalinen toimintakyky lisääntynyt)
- n. 80 % koki, että epäselvyydet tai epätietoisuus omista oikeuksista, mahdollisuuksista tai vaihtoehtoista oli vähentynyt
- n. 20 % työllistyi. Suurin osa yhdistelmätukityöhön. Osalle heistä projektin antama tieto tai tuki oli edesauttanut työllistymistä.
- n. 10 % aloitti koulutuksen tai kurssin

Työllistymisprosentti vaihteli erittäin paljon paikkakunnittain: Kankaanpään pilkeläisistä työllistyi projektin aikana 43 % ja Sodankylän pilkeläisistä 57 % joko työllistämistuki- tai yhdistelmätukityöhön tai muuhun määräaikaiseen, osa-aikaiseen tai vakituiseen työhön kun taas Jämsänkoskella työllistymisprosentti oli alle 20. Työllistyminen oli projektissa toissijainen tavoite, eikä se välttämättä kerro onnistumisista/epäonnistumisista. Korkea työllistymisprosentti kertoo lähinnä sen, että toisissa pilkeryhmissä on ollut työkyvyltään paremmassa kunnossa olevia työttömiä, joilla on ollut valmiudet työnhakuun ja työssä olemiseen sekä toisaalta sen, että paikkakunnalla on ollut avoimia työpaikkoja tarjolla.

4.2. Yhteistyötahojen palaute/arviointi

Yhteistyötahot projektipaikkakunnilla tekivät omia havaintoja/arviointia ja yleensä huomasivat muutoksia niissä asiakkaissaan, jotka olivat olleet pilkeryhmissä. Yleinen havainto oli "koko olemuksen muutos", asiakkaan perusilme oli muuttunut, hän saattoi kävellä ryhdikkäämmin tai lisääntynyt omasta itsestä huolehtiminen näkyi päällepäin. Yleensä palaute oli suullista ja

varsinkin niillä paikkakunnilla, joissa oli toimiva ohjausryhmä, jonka jäsenenä yhteistyötahojen edustajia oli, palaute oli säännöllistä.

Moni yhteistyötaho koki (työhallinto, sosiaalitoimi, mielenterveyssektori), että pilketoiminta tarjosi heidän palvelujaan tukevaa toimintaa. Tieto pilketoiminnan tyyppisestä tarpeesta oli ollut olemassa mutta heidän toimenkuvaansa/toimialaansa sellainen toiminta ei kuulunut ja toisaalta oletettiin, että paikalliset työttömien yhdistykset täyttäsivät tämän tyyppiset tarpeet ja toiveet. Jotkut työhallinnon ja sosiaalitoimen virkailijoista olivat havainneet, että pilkeläisen tunne/halu omasta päätäntävallasta omaa elämää kohtaan oli lisääntynyt; ihmisiä oli alkanut kiinnostaa, mitä minun elämälleni tehdään. Kajaanissa paikallinen ohjausryhmä antoi kirjallisen palautteen projektin toiminnasta ja vaikutuksesta viimeisessä ohjausryhmän kokouksessa. Se kuvanee hyvin myös muiden paikkakuntien yhteistyötahojen ajatuksia.

Palautteen perusteella:

- Projektin toiminta näkyi omassa työssä/työyhteisössä lähinnä yhteisten asiakkaiden aktivoitumisena ja omatoimisuuden lisääntymisenä
- Projekti koettiin hyvänä kanavana tavoittaa pitkäaikaistyöttömiä ja tiedottaa erilaisista vaihtoehtoista
- Lähes kaikkien ohjausryhmän jäsenten mielestä projekti oli vastannut joihinkin asiakkaiden tarpeisiin. Projekti oli
 - vaihtoehto toimeettomuuden sijaan
 - syy, miksi nousta aamulla
 - tukenut/lisännyt vuorovaikutustaitoja
 - lisännyt yksinasuvien sosiaalista elämää
 - vertaistukiryhmä
 - kanava yhdistyksen tiedottamiseen ja jäsenhankintaan

Kaikki ohjausryhmän jäsenet kokivat, että paikallisen ohjausryhmän kokouksista ja niissä käydyistä keskusteluista (moniammatillisuus, avoimuus, yhteinen asia) oli hyvin paljon hyötyä myös omaan työhön.

5. Tulokset

Projektin tulosten tarkastelun ja arvioinnin lähtökohtana ovat projektin aloitusvaiheessa sille asetetut tavoitteet.

Määrälliset:

Pilketoiminnan tavoitteena oli löytää ryhmiin projektin toiminta-aikana 1350 osallistujaa. Toteutunut määrä oli 1159 pilkeläistä. Toisilla paikkakunnilla (Vantaa, Kankaanpää) ryhmät muotoutuivat helposti ja ne olivat ryhmäkooltaan suuria. Toisilla paikkakunnilla jo ryhmään pääsykriteerit olivat tiukemmat kuin muualla ja se karsi osallistujamäärää.

Tavoiteeseen oltaisiin päästy, jos ryhmiin olisi otettu kaikki halukkaat mutta toisaalta projektissa oli ensisijaisesti tarkoitus auttaa kaikkein huono-osaisimpia työttömiä joten määrällinen kriteeri tuli usealla paikkakunnalla laadullisen kriteerin jälkeen.

Teematoiminnan tavoitteena oli yhteensä 3800 osallistujaa eri ryhmissä. Osallistujien laskutapa ja seuranta vaihteli hieman paikkakunnittain ja joillakin paikkakunnilla oli

kertaluonteisia isompia tapahtumia esim. naisten päivä tapahtuma, jossa oli n. 130 kävijää, jolloin tarkan osallistujaluettelon pitäminen, tapahtuman luonteen vuoksi, oli mahdotonta.

Keskimäärin osallistujia teematoimintaa oli 250–500 ihmistä /projektipaikkakunta koko projektin toiminta-aikana. Teematoiminnan määrälliset tavoitteet saavutettiin, joskin teemaryhmien koko oli yleensä suunniteltua pienempi eli 5–15 osallistujaa (alkuperäisessä suunnitelmassa ryhmien koko oli 10–20 osallistujaa) mutta teemaryhmien määrä, jokaisella paikkakunnalla, ylitti suunnitellun määrän.

Tavoitteena oli, että n. puolet intensiiviryhmäläisistä eli pilkeläisistä saavuttaa sellaisen työ- ja toimeentulokyvyn, että heillä on valmius hankkia toimeentulonsa työn kautta. Projektin aikana pilkeläisistä työllistyi n. 33 % eli joka kolmas pilkeläinen aloitti joko työllistämistukityön tai muunlaisen osa-aikaisen tai määräaikaisen työn. Työllistyneistä 16 % eli 63 pilkeläistä sai vakituisen työn.

Myös lopuilla pilkeläisistä työ- ja toimintakyky lisääntyi mm. säännöllisen elämänrytmin, säännöllisen teemoissa käynnin ja yleensäkin oman elämän rytmin aktivoitumisen myötä.

Uuden harrastuksen aloitti lähes puolet pilkeläisistä.

Koulutuksen tai kurssin aloitti 17 % pilkeläisistä. Koulutuksen/kurssin aloittaminen lisäsi työllistymismahdollisuuksia ja tuki työ- ja toimintakyvyn ylläpitoa.

Laadulliset:

1. Syrjäytymisen ehkäisy

Projektin aikana keskusteltiin syrjäytymisen käsitteestä ja sen määritelmästä. Yeh-projektin syrjäytymistä ehkäisevä toiminta painottui *osallisuuden ja osallistumisen lisäämiseen*. Tavoitteena oli saada ihmiset kiinnostumaan omasta hyvinvoinnista ja löytää keinoja sen ylläpitämiseen sekä kiinnostumaan osallisuudesta oman elämän rakentamiseen ja tulevaisuuden suunnitteluun.

Tavoitteena oli myös tukea ajatusta omasta paikasta yhteiskunnassa (*identiteetin vahvistaminen*) ja etsiä sekä tutustua erilaisiin vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksiin.

"Ulko-ovi auki" oli hyvänä mottona pilketoiminnassa. Ensimmäinen askel muutokseen oli antaa mahdollisuus sille.

Vertaisryhmätoiminta oli hyvä keino tutustua erilaisiin toimintavaihtoehtoihin ja saada erilaista tietoa yhteiskunnasta ja myös yksilötason toimintavaihtoehtoista tai -mahdollisuuksista.

Vertaisryhmätoiminta vastasi hyvin tarpeeseen olla osa jotakin kokonaisuutta (*kuuluminen johonkin*). Se tuki ja kannusti myös omalta osaltaan pilkeläisten ponnistuksia aktiivisempaan otteeseen omassa elämässään ja rohkaisi pilkeläisiä ottamaan enenevässä määrin vastuuta omasta elämästään; asiat eivät vain tapahdu, niihin voi vaikuttaa. Vertaisryhmässä käydyt keskustelut ja yhteistoiminta muokkasivat jonkin verran myös asenteita positiivisempaan suuntaan esim. *toiveikkaus* tulevaisuuteen *lisääntyi* jonkin verran ja usko siihen, että tulevaisuudella on vielä jotakin tarjottavaa, lisääntyi esim. toisen pilkeläisen onnistumiskokemuksen myötä.

Työttömien yhdistysten jäsenmäärä lisääntyi kaikilla paikkakunnilla; se kertoo osallistumisen lisääntymisestä. Myös yhdistysten johtokuntiin valittiin entisiä pilkeläisiä.

Puolet pilkeläisistä aloitti harrastuksen ja loputkin kävivät erilaisissa tapahtumissa sekä omissa ryhmätapaamisissa. Ryhmien sisällä syntyi ystävyyssuhteita, jotka jatkuvat edelleen ja tarjoavat kyläilypaikan jatkossakin sekä tuen ja kannustuksen erilaisiin aktiviteetteihin.

2. Toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantaminen tai palauttaminen

Teemaryhmien toiminta tuki hyvin varsinkin *fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä tai lisäämistä*. Suurin (suosituin) osa teemaryhmien toiminnoista painottui yhteisliikuntaan tai ulkoilutapahtumiin. Starttiviikon ohjelman yksi tärkeä tavoite oli löytää fyysinen ja psyykkinen hyvän olon tunne ja esitellä keinoja niiden ylläpitämiseen. Projektipaikkakuntien teematoiminta vastasi toiminnan jatkuvuudesta niin, että ne, jotka kokivat liikunnan yhteyden esim. henkiseen jaksamiseen ja sosiaaliseen elämään, pystyivät jatkamaan harrastustaan ja aktiivisempaa elämänryhtiään kotipaikkakunnalla. Liikunnan ja sosiaalisten suhteiden lisääntymisen myötä monelle pilkeläiselle tapahtui konkreettisia muutoksia: paino aleni, verenpaine normalisoitui, suorituskyky lisääntyi, pätemisen tarve tyydyttyi. *Ryhmän* merkitys oli *tärkeä* motivaation löytymisessä ja säilyttämisessä liikuntaan ja muuhun teematoimintaan. Myös se, että harrastaminen tai toimintamahdollisuuksiin tutustuminen oli taloudellisesti mahdollista, alensi kynnystä huomattavasti mukaan tulemiseen.

Ryhmätapaamisissa ja mm. keskusteluryhmissä (teema) yhtenä tavoitteena oli lisätä henkilökohtaisia valmiuksia elämänmuutosten käsittelyyn ja lisätä myös itsetuntemusta.

Ryhmäkeskustelut ja toisten kokemusten kuuleminen ja erilaisten selviytymiskeinojen tai -tapojen vertaileminen auttoi monia pilkeryhmäläisiä suhteuttamaan elämäntilannettaan ja siihen liittyviä vastoinkäymisiä uudelleen ja siirtämään ajatusmaailmansa painopistettä ongelmista mahdollisuuksiin.

Oman pilkeryhmätöiminnan aikana erilaiset negatiiviset tunnetilat vähenivät jonkin verran esim. unettomuus, ahdistuneisuus ja tilannekohtainen jännittyneisyys vähenivät lisääntyneen päiväohjelman myötä ja myös sen takia, että ihmisillä oli elämässään muutakin sisältöä kuin omat ahdistavat ajatukset tai tietty kaava toimia/ajatella.

Pikkeläisten palautteiden mukaan lähes 70 % koki, että itsetunto oli kohentunut tai minä vahvistunut projektissa oloaikana. Pilkeläisistä 262:lla (n. 23 %) asuntoasiat korjaantuivat (itsenäiseen asuntoon pääseminen, muutot pois toisten nurkista jne.) tai sosiaaliturva-asioihin saatiin konkreettinen muutos. Suurin osa pilkeläisistä koki, että tieto omista oikeuksista ja mahdollisuuksista oli lisääntynyt ja se osaltaan lisäsi tunnetta omasta elämänhallinnasta ja tuki *omatoimista suunnittelua tai päätöksen tekoa* erilaisissa valintatilanteissa.

3. Työllistymismahdollisuuksien edistäminen

Osallisuuden ja osallistumisen lisääntyminen, omien vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien tiedostaminen sekä toimintakyvyn ylläpitäminen tai lisääntyminen ovat kaikki työllistymismahdollisuuksia lisääviä seikkoja. Muita projektissa konkreettisia työllistymismahdollisuuksia edistäviä toimintoja olivat mm.

- henkilökohtaisen elämäntilanteen kartoittaminen ja sen pohjalta laaditut ns. selviytymissuunnitelmat
- oman ammattialan työllisyystilanteen selkiyttäminen ja mahdollisten työnantajien kartoittaminen
- markkinointikirjeiden kirjoittaminen tietyn alan työnantajille
- kurssille/koulutukseen hakeminen
- oman osaamisen kartoittaminen ja todentaminen

Myös sisäisen elämänhallinnan osa-alueiden vahvistuminen (mm. elämänmuutosten käsittelytaito, visiot tulevaisuuteen, identiteetin vahvistuminen, itsetuntemuksen lisääntyminen) tuki työllistymismahdollisuuksien/työkykyisyyden tunteen lisääntymistä

Osa pilkeläisistä koki, ettei ollut työkykyinen tai elämäntilanne oli sellainen, ettei työhön meneminen tai siinä jaksaminen olisi onnistunut, vaan heillä oli ensisijainen tavoite keskittyä sen

hetkisten ongelmien tai epäselvyyksien (esim. terveydentila, perhe-elämän ongelmat, yleinen haluttomuus) ratkomiseen. Näiden ryhmäläisten kohdalla toiminta painottui selkeästi arkipäivästä selviämiseen ja oman elämäntilanteen selkiyttämiseen vaihtoehtojen konkretisoinnilla, eri asiantuntijoiden luo ohjaamisella tai oikean ja tarkoituksenmukaisen tukitoiminnon löytämisellä.

6. Ohjausryhmät

Projektissa toimi valtakunnallinen ohjaus- ja arviointiryhmä sekä paikalliset ohjausryhmät. Valtakunnalliseen ohjaus- ja arviointiryhmään kuuluivat:

Lea Karjalainen	TVY:n hallituksen puheenjohtaja
Hannu Katajamäki	Turun yliopisto
Pentti Lappalainen	Näkövammaisten keskusliitto
Tuula Saastamoinen	1.12.99 lähtien, työttömien yhdistyksen edustaja
Paavo Saikkonen	23.2.99 saakka, Työministeriö
Pekka Kauppinen	24.2.99 lähtien P. Saikkosen tilalle
Tapio Salomaa	25.3.99 saakka, TVY:n varapuheenjohtaja
Ismo Suojanen	14.6.99 lähtien Tapio Salomaan tilalle
Tua Sjöblom/Riitta Bastman	YEH projektipäällikkö
Soili Poikela	projektin tukihenkilöiden valitsema edustaja Jukka Vinnurva Monet -projekti
Reijo Väärälä	21.10.98 saakka, Sosiaali- ja terveysministeriö
Pentti Kananen	22.10.98 lähtien Reijo Väärälän tilalle projektin tutkijoiden edustaja

Valtakunnallinen ohjausryhmä kokoontui v. 1998 kuusi kertaa, v. 1999 seitsemän kertaa ja projektin viimeisenä toimintavuotena kolme kertaa. Valtakunnallisen ohjausryhmän kokouksissa keskityttiin lähinnä projektin yleisiin linjauksiin mm. sisällön osalta ja keskusteltiin periaatteellisista kysymyksistä sekä hyödynnettiin osallistujien ammattitaitoa ja kokemusta projektin käyttöön.

Paikallisten ohjausryhmien merkitys projektin toimintaan paikkakunnalla vaihteli suuresti. Niillä paikkakunnilla, joissa tehtiin tiivistä yhteistyötä työttömien yhdistyksen kanssa, ohjausryhmän merkitys ei ollut niin suuri kuin niillä, joissa projektin toiminta oli itsenäisempää ja erillisempää ja pääyhteistyökumppani oli esim. toinen RAY-rahoitteinen projekti.

Paikallisten ohjausryhmien tärkein tehtävä oli seurata/arvioida projektia niin, että se toimii tavoitteiden suuntaisesti ja antaa moniammatillisen työryhmän asiantuntemus ja ohjaus projektin käyttöön.

7. Projektin hallinnointi

Projektin hallinnoijana toimi TVY ry (Työttömien valtakunnallinen yhteistoimintajärjestö ry), joka on paikallisten työttömien yhdistysten keskusjärjestö, jonka tarkoituksena on toimia työttömien etujärjestönä työttömyyden vähentämiseksi ja poistamiseksi Suomesta ja työttömien toimeentulon parantamiseksi sekä henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kohottaminen.

Järjestön jäseninä ovat rekisteröidyt työttömien paikallis- tai alueyhdistykset. Vuoden 2000 loppuun mennessä järjestöllä oli 220 jäsenyhdistystä (= 16 600 työtöntä jäsentä).

Järjestön hallitukseen kuuluu 15 jäsentä, jotka valitaan vuosikokouksessa TE-keskuksittain (1 jäsen jokaiselta alueelta).

Projektin hallinnointivastuu oli TVY:n hallituksella, joka valitsi projektille johtoryhmän, jonka tehtävänä oli käsitellä hallinnointiin liittyvät asiat, henkilöstöasiat sekä päättää projektin toimintaraamit ja -ideologia. Johtoryhmä käsitteli ja hyväksyi myös paikkakuntien toimintasuunnitelmat ja talousarviot 2–3 kertaa vuodessa. Johtoryhmä kokoontui projektin toiminnan aikana 14 kertaa.

Johtoryhmän	Lea Karjalainen	TVY:n hallituksen puheenjohtaja
kokoonpano:	Tapio Salomaa/Ismo Suojanen	TVY:n varapuheenjohtaja
	Pirjo Kankaristo/Eeva Pursiainen	taloudenhoitaja
	Tua Sjöblom/Riitta Bastman	projektipäällikkö
	Tuula Saastamoinen	yhdistyksen edustaja
	Sirkka Rajala	TVY:n toiminnanjohtaja

8. Projektin tutkijat

Projektia suunniteltaessa ajateltiin, että projektin tutkimus auttaisi välittömästi projektin toteuttamisessa ja kehittämisessä. Projektin alussa käydyissä neuvotteluissa päätettiin, että Hannu Katajamäki Vaasan yliopistosta vastaisi rahoittajan edellyttämästä projektin arvioinnista ja Lapin yliopiston tutkijat Anneli Pohjola, Leena Viitamäki ja Erkki Saari olisivat mukana projektin toteuttamisessa ja kehittämisessä. Heidän asiantuntemuksena oli projektin kaikkien työntekijöiden käytettävissä. Myöhemmin kuitenkin päädyttiin siihen, että Anneli Pohjola vastasi myös projektin arvioinnista, koska Hannu Katajamäen suhde projektiin oli, sen etenemisen myötä, muuttunut niin etäiseksi, että hän ei voinut tehdä arviointia. Ratkaisun perusteena oli, että projektia koskevan ulkoisen arvioijan oli kuitenkin tunnettava projektin peruspiirteet ja prosessi. Lapin yliopiston tutkijat olivat mukana useassa tukihenkilö

tapaamisessa. Heidän asiantuntemuksensa oli käytettävissä projektin toiminnassa ilmenevien epäselvyyksien ratkomisessa tai tukihenkilöiden työnohjauksellisiin keskusteluihin.

Tutkijoiden suunnittelemaa alkukartoituslomaketta käytettiin työvälineenä, kun kartoitettiin pilkeryhmäläisten elämäntilannetta. Tavoitteena oli, että jokainen pilkeläinen täyttäisi joko itse tai tukihenkilön avustamana lomakkeen, joka myöhemmin lähetettäisiin nimettömänä tutkijoiden käyttöön. Tutkijat saivat myös muuta projektiin liittyvää materiaalia seurantatutkimuksensa pohjaksi mm. pöytäkirjoja, tilanneraportteja. Tukihenkilöt ja projektin johtoryhmän jäsenet osallistuvat osaltaan tutkimusmateriaalin tuottamiseen täyttämällä henkilökohtaisesti SWOT lomakkeet, joiden tuloksista keskusteltiin yhteisissä tapaamisissa (tukihenkilöt, johtoryhmä, tutkijat).

"Yhteistyöllä elämä hallintaan" -projektista valmistuu keväällä 2001 artikkelijulkaisu, jossa projektipaikkakuntien eri yhteistyötahot kommentoivat tai arvioivat projektin toimintaa ja sen näkyvyyttä tai vaikutusta omissa asiakkaissaan tai muussa toiminnassa. Artikkelijulkaisu sisältää myös pilkeläisten kirjoituksia sekä tukihenkilön kuvauksia mm. starttiviikosta. Valtakunnallinen artikkelijulkaisun julkistamistilaisuus on toukokuussa 2001.

9. Yhteenveto toiminnasta ja sen vaikutukset

9.1 Yhteenveto toiminnasta

YEH-projektin intensiiviryhmä (pilke) toiminta perustui vapaaehtoisuuteen. Vapaaehtoisuus tarkoitti käytännössä sitä, että ryhmään tulijalla oli jonkinlainen motivaatio tai halu elämäntilanteen muutokseen tai halu saada jotain uutta elämäänsä. Hyvin moni pilkeläinen oli ollut erilaisten tukitoimien tai muiden julkisen sektorin hyvinvointipalvelujen kohteena, ja pilketoiminnasta he *tulivat etsimään vaihtoehtoa* esim. jatkuvalla kurssituksella ("aina tarjotaan vain kurseja, jotka eivät johda mihinkään"), passiiviselle elämänrytmille ("kun elämä junnaa paikallaan ja mitään ei tapahdu") tai yksinäisyydelle. Toiminnassa korostettiin sitä, että jokainen pilkeläinen on oman elämänsä asiantuntija ja osaa itse määritellä elämäntilanteensa tai ongelma-alueet, joihin haluaa muutosta sekä löytää myös ratkaisut niihin tai keinot itse asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Näiden toimintojen tukena olivat vertaisryhmätoiminta, tukihenkilön ohjaus/neuvonta sekä mahdollisuus olla osana ja vaikuttajana oman ryhmän toiminnassa, sen suunnittelussa ja toteutuksessa nimenomaan oman ryhmän ja ryhmäläisten tarpeiden pohjalta.

Pilkeryhmätoiminta antoi *mahdollisuuden* miettiä ja kartoittaa omaa elämäntilannetta toisten vastaavan kokemuksen (=työttömyys) omaavien ihmisten kanssa. Vertaisryhmässä tuli monella tunne, ettei ollutkaan yksin tuntojensa tai ajatustensa kanssa ja että itsestä toivottomalta tuntuvasta tilanteesta voi selvitä tai ajatella asioita toiselta näkökannalta. Oman tulevaisuuden hahmottaminen tai edes sen sisäistäminen, että tulevaisuus on erilaisine vaihtoehtoineen, oli helpompaa, kun tiesi ja pystyi jäsentämään omaa nykyhetkeään ja sen pohjalta miettiä henkilökohtaisia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia. Pilkeryhmiin tuli paljon ihmisiä, jotka eivät toiminnan alussa tienneet, mitä elämältään tai tulevaisuudeltaan halusivat osaksi siksi, että toivo paremmasta tai jonkinlaisesta muutoksesta oli hiipunut jatkuvien vastoinkäymisten takia, osaksi siitä syystä, että pettymys ja katkeruus yhteiskuntaa tai viranomaisia kohtaan oli suuri ja uskottiin, ettei siltä taholta löydy mitään uutta tai tarkoituksenmukaista vaihtoehtoa; koettiin, että työttömät olivat vain iso massa, josta yksilöt ja heidän tarpeensa eivät erotu.

Pilkeryhmässä jokainen oli omana persoonanaan mukana ja toiminnassa korostettiin sitä, että saman elämäntilanteen tai -kokemuksen voi kokea tai siihen voi reagoida tai se vaikuttaa jokaiselle eri lailla. Toiminnassa ja keskusteluissa korostettiin myös sitä, ettei kenenkään erilainen kokemus ollut toisen kokemusta oikeampi vaan jokaisen tunteet ja ajatukset olivat totta juuri hänelle itselleen ja niiden perusteella lähdettiin suunnittelemaan ja miettimään tulevaisuutta, mikäli ryhmäläinen niin halusi. Pilkeryhmätoiminta tuki ja kannusti hyvin ryhmäläistä silloin kun tavoitteena oli oman elämäntilanteen selventäminen tai vaihtoehtojen puntarointi.

Vapaaehtoisuuteen perustuvalla toiminnalla on myös kääntöpuolensa; oli hyvin helppo jäädä pois pienenkin syyn (ei huvita tänään, väsyttää, huono ilma, ei tästä aiheesta ole minulle mitään hyötyä) nojalla pois ryhmätapaamisista. Joillakin ryhmillä ns. ryhmäkuri oli parempi ja jäsenet olivat sitoutuneempia oman ryhmän toimintaan kuin toiset. Ryhmät, jossa oli useampi lipsuja joukossaan, olivat yleensä täysilukuisia tapaamisissa/toiminnoissa, joilla oli keveä ja "hauska" aihe kun taas asiapitoiset tai enemmän osallistumista vaativat tapaamiset olivat harvalukuisia. Ilmiö on ymmärrettävissä, koska ihmiset tulivat useimmiten hakemaan pilketoiminnasta vaihtoehtoa arkeen ja vasta pitemmällä tähtäyksellä olivat motivoituneita syvällisempään ja tavoitteellisempaan toimintaan. Vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta on hyvä silloin, jos motivointiin ja varsinkin kypsyttelyyn mukaan tulemisesta on varattu aikaa. Pilketoiminnan aikataulut ei kuitenkaan mahdollistanut johdonmukaista motivointijaksoa vaan päätös mukaan tulemisesta ja ryhmätoimintaan osallistumisesta oli tehtävä periaatteessa kolmen kuukauden aikana (=suunniteltu intensiivivaika/ryhmä). Ryhmiä oli liikaa ja toiminta-aika liian lyhyt niille ihmisille, jotka halusivat mukaan toimintaan mutta joilla ei ollut voimia lähteä tai jotka eivät olleet, ennakkotapaamisten ja keskustelujen, aikana sisäistäneet pilkeajatusta ("mistä oikein on kysymys?"). Jotkut pilkeläiset tulivat ryhmään mukaan 6–8 kuukautta ensi tapaamisen jälkeen, mietittyään asiaa tai kerättyään rohkeutta. Mikäli ryhmiä oli aloitusvaiheessa ja niissä oli tilaa, ryhmään tulo onnistui pitemmänkin kypsyttelyajan jälkeen. Suurin osa ryhmäläisistä teki päätöksen mukaan tulemisesta kuitenkin jo alkuhaastattelun perusteella mutta ne, joille olisi ollut ehkä eniten hyötyä ryhmään tulemisesta jäivät pois jo ensi tapaamisen jälkeen tai juuri ennen startti viikolle lähtöä (n. 10 % pilkeläisistä).

Toiminta projektipaikkakunnilla oli erilaista. Ryhmien määrä ja toiminta-aika olivat kuta kuinkin samanlaiset jokaisella paikkakunnalla, mutta muuhun toimintaa vaikuttivat olennaisesti:

1. toimintaympäristö ja sen luomat mahdollisuudet esim. liikuntaan, erilaisiin tapahtumiin sekä yleinen asenne ja suhtautuminen työttömyyteen ja syrjäytymiseen
2. yhteistyö muiden toimijoiden kanssa; verkostojen laajuus ja monipuolisuus
3. tukihenkilön koulutus ja työkokemus vaikutti mm. toiminnan suunnitelmallisuuteen, työtteen ammatillisuuteen ja erilaisten työvälineiden hyväksikäyttöön sekä henkilökohtaisen tuen laatuun.
4. ryhmien koko ja koostumus

Pilketoiminnan tärkeä merkitys näkyi siinä, että se tavoitti paljon ihmisiä, joita yleensä minkäänlainen toiminta ei kiinnostanut ja se rohkaisi ihmisiä uskaltautumaan ulos elämään ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin.

9.2 Toiminnan vaikutus ryhmäläisten elämään - > yhteiskunnalliset säästöt

Projektin toiminta oli vaikuttamassa seuraaviin elämänhallinnan osa-alueisiin

1. sosiaaliset tarpeet (sosiaalinen elämä, uudet ihmissuhteet, kuuluminen johonkin)	lähes jokaisen ryhmäläisen sosiaalinen elämä lisääntyi, monipuolistui tai laajeni: uusia tuttavuuksia, uusia ystävyyssuhteita uusia parisuhteita syntyi, myös eri projektipaikkakuntalaisten välillä. Moni yksinelävä koki yksinäisyyden tunteen vähentyneen tai hävinneen. Oma ryhmätoiminta vahvisti tunnetta olla tärkeä osa jotakin isompaa kokonaisuutta ja kannusti ottamaan vastuun omalta osalta ryhmän toiminnasta.
2. oman arvontunne tarpeellisuuden tunne	ryhmätoiminnassa tuettiin käsitystä siitä, että ihmisen identiteetti rakentuu myös muun kuin työnteon ympärille. Jokaisen henkilökohtainen panos ryhmätoiminnassa (teema & pilke) oli tärkeä.
3. itsensä toteuttaminen; harrastus	noin puolet pilkeläisistä aloitti uuden harrastuksen
4. elämän mielekkyys	päivärytmin säännöllistymisen ja elämän rytmin aktivoitumisen myötä kiinnostus mm. omaa terveyttä ja itsehoitoa kohtaan lisääntyi, uskallus "mukaan tulemiseen" lisääntyi, moni löysi vaihtoehtoja yöpukupäivien tilalle. Moni koki, että oli saanut rohkeutta ja tukea ryhmässä olemiseen ja sitä kautta saanut itseluottamusta osallistua myös toisenlaisiin toimin töihin sekä uusien ihmissuhteiden ja kokemusten myötä saanut elämänilon/tulevaisuuden toivon takaisin.
5. elämänmuutosten käsittelytaito	tietoisuus omista vaihtoehtoista ja mahdollisuuksista lisääntyi. Toisten ryhmäläisten selviytymistarinat ja onnistumisen kokemukset toimivat joillekin esimerkkeinä ja toivon antajina. Tietoisuus oikeista tukipalveluista ja tarkoituksenmukaisista palveluista lisääntyi. Valmiudet hoitaa omia tai yhteisiä asioita lisääntyi.
6. visio tulevaisuuteen	mm. konkreettisten tulevaisuuden suunnitelmien pohjalta toiveikkuus ja usko tulevaisuuteen lisääntyi ja omat tavoitteet selventyivät ja konkretisoituivat.

- > yhteiskunnalliset säästöt

Passiivinen elämänrytmi ja yleinen elämisen tarkoituksettomuus voivat aiheuttaa arkipäivän masentuneisuutta ja yleistä haluttomuutta esim. hoitaa henkilökohtaista hygieniaa. Pilketoiminta oli, erityisesti tämän tyyppisissä elämäntilanteissa, *ennaltaehkäisevässä* roolissa. Ja toisaalta se saattoi myös katkaista *syrrjäytymiskehityksen* tai ainakin hidastaa sitä tarjoamalla turvallisen ja tutun ympäristön ryhmätapaamisiin ja myös henkilökohtaisen tai ryhmätuen ja -kannustuksen muutoshaluiselle ihmiselle.

Pilketoimintaan tavoitettiin 1159 työtöntä, joista suurin osa oli pitkäaikaistyöttömiä tai ihmisiä, joiden elämänselviytymiseen kuului useampia työttömyysvuosia. Heille projekti toimi kuntouttavana sekä psyykkistä että fyysistä toimintakykyä ylläpitävänä tahona.

Liite 1 on seurantaraportteihin perustuva yhteenveto pilkeryhmäläisten elämäntilanteista. Se kuvaa hyvin projektin vaikuttavuutta eli niitä *positiivisia* muutoksia, joita on tapahtunut

pikkeläisten elämässä ja joihin projekti on ollut vaikuttamassa ja joilla voi olettaa olevan yhteiskunnallista

säästövaikutusta, joskaan kaikkia muutoksia ei voi hinnoitella esim. mikä säästö yhteiskunnalle syntyy, kun ihmisen toimintakyky lisääntyy tai syrjäytymiskehitys katkeaa tai toiveikkuus lisääntyy ja elämä saa uutta sisältöä niin, että tarpeettomuuden tunne vähenee ja itsetuhoajatukset häviävät.

Konkreettisia vaikutuksia pilkeläisten elämässä:

- sosiaaliturva asioiden selvittely/selviäminen 18 % pilkeläisistä

myös muilla pilkeläisillä tietoisuus sosiaaliturva-, työttömyysturva- ja eläketurva-asioista lisääntyi niin, että käynnit työnvälitystoimistossa ja Kelalla vähenivät ja oikeat palvelut löytyivät tai pilkeläinen ohjattiin niihin niin, että esim. päällekkäiskäynnit tai turhat käynnit jäivät pois eli julkisen palvelujen käyttö väheni jonkin verran ja taas toisaalta tehostui (oikea paikka oikeaan asiaan)

- asuntoasiat korjaantuivat vajaalla 5 % pilkeläisistä
- säännöllisen harrastuksen aloitti n. 50 % pilkeläisistä
- itsetunto kohentui/minä vahvistui lähes 70 % pilkeläisistä

(=mm. toiveikkuuden lisääntyminen, tunne omasta pärjäämisestä lisääntyi, identiteetin vahvistuminen)

Muutoksia pilkeläisten elämäntilanteissa:

- kuntoutukseen meno 11 % pilkeläisistä
- työvoimakoulutuksen aloittaminen 12 % pilkeläisistä
- omaehtoisen koulutuksen/oppisopimuskoulutuksen aloittaminen 3 % pilkeläisistä
- työllistämistukityön aloitti vajaa 5 % pilkeläisistä
- yhdistelmätukityön aloitti 7 % pilkeläisistä
- muun määräaikaisen työn aloitti 14 % pilkeläisistä
- vakituisen työn sai 5 % pilkeläisistä
- osa-aikatyön aloitti 2 % pilkeläisistä

Säännöllisen harrastuksen ja aktiivisemmän elämänrytmin myötä pilkeläisillä tapahtui *muutoksia* myös *terveydentilassa* esim. liikuntateemoissa tai painonhallintaryhmissä kävijöiden paino aleni ja tieto terveellisistä, edullisista ruokailutavoista lisääntyi, lisääntynyt liikunta vaikutti joillakin myös verenpaineen normalisoitumiseen, unilääkkeiden käyttö väheni

joillakin pilkeläisillä koska aktiivisempi elämäntote ja vilkastunut sosiaalinen elämä aiheuttivat ns.luonnollista väsymystä.

Se, miksi projektissa tavoitettiin ihmisiä, saatiin heidät innostumaan toiminnasta ja uskomaan itseensä ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin perustui pitkälti siihen, että työtön oli *tasavertainen toimija* projektissa ja hänen vahvuuksiinsa uskottiin. Projektin toiminnassa oli myös olennaisena motivoijana starttiviikko, joka oli hyvä "porkkana" mukaan tulemiseen ja antoi uskottavuutta ja hyvän pohjan projektin toiminnalle paikkakunnilla.

Liiteluettelo

Liite 1 taulukko "pikkeläisten elämäntilanteiden yhteenveto"

Liite 2 lisälmen teemaryhmät

Liite 3 Kokkolan pilkeryhmän starttiviikon ohjelma

Liite 4 esimerkki pilkeryhmän toimintarungosta (Kajaani)

Liite 5 projektin työntekijät + muiden toimintaryhmien kokoonpanot

Liite 6 projektipaikkakuntien yhteistyökumppanit

Liite 1: Pilkeryhmäläisten elämäntilanteiden yhteenvetoa

Projektialue	Pilke kpl	Pikkeläisiä	Kuntoutus	As.asiat	Sos.turva-asiat	Harrastus
Iisalmi	9	127		10	6	34
Joensuu	9	116	5	5	4	13
Jämsänkoski	9	127	39	5	21	34
Kajaani	9	116	17	6	9	14
Kankaanpää	10	187	4	1	108	180
Kokkola	9	148	15	3	4	67
Sodankylä)	8	137	6	9	12	137
Vantaa	11	201	14	14	45	92
YHT.	74	1159	133	53	209	571

Projekti-alue	Itse- tunto kohentunut	Minä vahvist.	Työ- voima koulu- tus	Oma- eht. koulu- tus	Oppi- sop.- koulu- tus	Koulu- tus yht.	Teema- ryhmiä	Tee- moissa käyntejä
Iisalmi	63	52	26	10	1		63	6394
Joensuu	82	23	8	5		13	44	2343
Jämsänkoski			15	3	2	20	43	2945
Kajaani	20	23	11			11		2735
Kankaanpää	100	100	36			36	123	4624
Kokkola	62		26	1		27		2646
Sodankylä *)	137	137	1	15		16		2916
Vantaa			16			16	134	7217
YHT.	464	335	139	34	3	176	522	31381

Kuntoutukseen kirjattu kuntoutusjaksojen lisäksi fyysisen ja psyykkisen sairauden ja terveyden hoito, esim. terapiat, sairaalajaksot ja vastaavat, myös päihdehuolto.

Asuntoasioihin kirjattu muutot pois toisten nurkista, ahdistavasta ruokakunnasta ja itsenäiseen asuntoon pääseminen.

Sos.turva-asioihin kirjattu toimeentulotuki, huostaanotot, ohjaus sosiaalityöntekijöille tai Kelan neuvojille.

Harrastuksiin kirjattu pitempiäaikaisia harrastuksia ja itsetunnon kohentumiseen ja minän vahvistumisiin pilkeryhmäläisten omien kuvausten ja tukihenkilön havaintojen pohjalta.

*) Alueella kirjattu harrastuksiin, itsetunnon kohentumiseen ja minän vahvistumiseen mukaan henkilöt, jotka eivät ole halunneet lähteä mukaan starttiviikolle, kuitenkin ovat olleet toiminnassa mukana aktiivisesti.

Projektialue	Pilke kpl	Pilke- läisiä	Työllis- tämisi- työ	Yhdis- telmä- tuki	Mää- räaik. muu työ	Vakit. työ	Osa- aika- työ	Oppi- sop.työ	Työs- sä yht.
Iisalmi	9	127		30	27	4		1	62
Joensuu	9	116	13	8	10	5			36
Jämsän- koski	9	127	3	12	6	2		3	21
Kajaani	9	116	8	19		1			28
Kankaan- pää	10	187		2	56	2	21		81
Kokkola	9	148	5	12	12	9	3		41
Sodankylä	8	137	23		28	28			79

Vantaa	11	201			21	12			33
YHT.	74	1159	52	83	160	63	24	3	381

Liite 2. lisalmen teemaryhmät

Kevyesti liikkeelle	Kävijät	Pikkel. osuus	Kurssien tai ryhmien lkm	Erilliset tapahtumat tai kok. kerrat	Käyntejä
Terveysliikunta	73	49	5	55	305
Sisäliikunta	82	17	4	128	1095
Vesiliikunta	80	17	3	94	912
Alapitkän "sekalaiset" harrastukset	7	3	1	6	33
Aikuisten uimakoulu	11	6	2	12	60
Pyllly pois penkistä ja Luonnossa liikkuvat	150	75	2	39	426
Jääkiekko	8		1	15	45
Laihdutus ja painonhallinta	36	24	4	38	249
Ravinto ja terveys	31	21	4	17	87
Naisten sekä miesten illat (sis. Nainen osana luontoa)	87	21	3	27	240
Terveys tavaksi	47	28	1	4	57
Kädentaitojen ylläpito					
Metalli ja puutyöt	31	16	4	90	373
Askartelu ja käsityöt	70	21	5	48	264
Kivenhionta	7	6	1	5	32
ikkunanpesutalkoot	7	6	1	1	7
Villa Verten -talon kunnostus	25	16	1	32	200
Kuvataide	16	10	1	42	218
Elämysteatteri Tyrkkis	22	12	1	127	850

Henkiset eväät	200	110	1	17	490
Musiikkipiiri	18	10	1	49	293
Ajankohtaisteema	44	39	1	16	121
Koulutus, tiedotus ja seminaarit					
Työmarkkinavalmiuksien kehittäminen	32	6	2	19	268
ATK-kurssi	32	8	5	52	247
Vanhemmuuden voimavarat	12	3	1	6	36
Henkinen hyvinvointi ja jaksaminen	53	44	4	12	126
Ensiapukoulutus	10	9	2	2	11
Kuka tarvitsee työttömyyttä... -seminaari	70	27	1	2	88
Lavatanssi-kurssi	8	1	1	5	40
Yhteensä	1269	605	63	960	7173

Liite 3. Kokkolan pilkeryhmä Seitarannassa 22.–30.9.1998

Tiistai 22.9.

- 08.30 lähtö Kokkolasta
n. 11.00 ruokailu Oulun Työttömät ry:n tiloissa
n. 15.00 saapuminen Seitarantaan
16.30–17.00 päivällinen
majoittuminen
17.00–19.00 sauna+ uinti
Tarja Hannolan puheenvuoro, esittely, talon säännöt
Tutustumisleikkejä
Iltapala

Keskiviikko 23.9.

- 08.00 aamiainen
9.00–12.00 psyykkaajan ohjelmaa

12.00 lounas
13.30 kävelytesti
15.00 kahvi
palaute kävelytestistä
17.00 päivällinen
18.00 sauna
20.00 iltapala

Torstai 24.9.

08.00 aamiainen
09.00–12.00 psyykkaajanohjelmaa
12.00 lounas
14.00 ryhmä 1 allasjumppa
14.45 kahvi
15.00 ryhmä 2 allasjumppa
17.00 päivällinen
illanvietto (esim. karaoke, levytanssit...)
20.00 iltapala

Perjantai 25.9.

09.00–11.00 psyykkaajanohjelmaa
11.00 lounas
11.30 lähtö Rovaniemelle
12.00 vierailu Rovaniemen Työttömät ry:ssä, jossa kahvi
13.30 kiertoajelu Rovaniemellä
14.30 taidenäyttely Arkticum
18.00 päivällinen
iltaohjelmaa
20.00 iltapala

Lauantai 26.9.

08.00 aamiainen
09.00–12.00 psyykkaajanohjelmaa
12.00 lounas
13.00–15.00 "vierailevatähti" Unto Matinlompolo
15.00 kahvi
17.00 päivällinen

20.00 iltapala = rantasaunan lämmitys
kota, iltanuotio, makkaran paistoa, laulua, juttelua (vieraileva tähti?)

Sunnuntai 27.9.

Retki tulille eräoppaan mukana. Lounas luonnon helmassa
Itse valmistettuna Lapin herkuista. Marjastaa voi (omat ämpärit)!
Vieraileva tähti.

18.00–20.00 Sauna, uintijailtapala

Maanantai 28.9.

09.00–12.00 psyykkaajanohjelmaa
12.00 lounas
13.30 sauvakävely
15.00 kahvi
15.30 fysioterapeutin puheenvuoro?
17.00 päivällinen
iltaohjelmaa Liisa?
18.00–20.00 sauna
20.00 iltapala

Tiistai 29.9.

09.00–12.00 psyykkaajanohjelmaa
13.00 lähtö Pelloon Eero Mäntyrannan porotilalle.
Kahvit tilalla
17.00 päivällinen
Iltanuotio, sauna, muurinpohjaletut...

Keskiviikko 30.9.

08.00 aamupala
09.30 rentoutusharjoitus
11.00 lounas
12.00 kotimatka alkaa

Liite 4. Kajaanin pilketoiminnan runko/ esimerkki pilkeryhmän toiminnasta

- tiedotustilaisuus
- tapaaminen ennen starttia – tutustuminen toisiin ja projektiin
- tapaaminen ennen starttia – startin ohjelma, käytännön asioita, kysymyksiä
- STARTTIVIIKKO
- startin purku, toiminnan suunnittelu, kuulumisten vaihto
- teemojen esittelyä

- yhteiskeskustelu, henkilökohtaiset tavoitteet
- ryhmäharjoitus, elämäntilanteista keskustelu
- sosiaalinen kartta
- työttömien yhdistys esittäytyy
- tutustuminen kierrätyskeskukseen
- puolivuotistapahtuman suunnittelu

Lisäksi pilkeryhmäläiset osallistuivat pilkeläisten yhteisiin tapahtumiin. Puolen vuoden toiminnan aikana jokaisen pilkeläisen kanssa käytiin henkilökohtaisia keskusteluja nykyisestä elämäntilanteesta tai tulevaisuuden suunnitelmista.

Liite 5. YEH-projektin työntekijät

Projektipäällikkö Tua Sjöblom, sijaisena Riitta Bastman

Tukihenkilöt:

Hilma Leena Valkonen, Iisalmi

Kimmo Vartiainen, Joensuu

Marjatta Heikkilä, Joensuu

Silja Juusela, Jämsänkoski, sijaisena Kati Lahtinen

Riitta Romppainen, Kajaani

Anja Vähäkoski, Kankaanpää

Anne Kellosalo, Kokkola

Soili Poiketa, Sodankylä

Riitta Bastman, Risto Aaltonen, Vantaa

Taloudenhoitajina Pirjo Kankaristo, Eeva Pursiainen

Ohjaus- ja arviointiryhmä

Lea Karjalainen, TVY ry:n puh.joht., ryhmän puh.joht.

Hannu Katajamäki, Turun yliopisto/ulkopuolinen arviointitutkija

Pentti Lappalainen, Näkövammaisten keskusliitto

Tuula Saastamoinen, YEH-projektin ohjaus- ja arviointiryhmän jäsen

Paavo Saikkonen, Pekka Kauppinen, Työministeriö

Tapio Salomaa, Ismo Suojanen, TVY:n varapuh.joht.

Tua Sjöblom, YEH-projektipäällikkö, ryhmän sihteeri, sijaisena Riitta Bastman

Soili Poikela, YEH-projektin tukihenkilöiden edustaja

Jukka Vinnurva, Monet-projekti

Reijo Väärälä, Pentti Kananen, Sosiaali- ja terveysministeriö

Tutkijaryhmästä 1 edustaja Lapin yliopistosta

Johtoryhmä

Lea Karjalainen, puh.joht.
Tapio Salomaa, Ismo Suojanen
Sirkka Rajala
Tuula Saastamoinen
Pirjo Kankarista, Eeva Pursiainen
Tua Sjöblom, sihteeri, sijaisena Riitta Bastman

Tutkijat

Hannu Katajamäki, Vaasan yliopisto
Anneli Pohjola, Lapin yliopisto
Erkki Saari, Lapin yliopisto
Leena Viinamäki, Lapin yliopisto

Liite 6. Yhteistyökumppanit alueittain

Iisalmi:

- Iisalmen Seudun Työttömät ry
- Terveyspiste Koho
- ISKU – Iisalmen Seudun Kumppanuus -projekti
- KKI – Kunnossa kaiken ikää -projekti
- Pysäkki ry
- Työvoimatoimisto
- Työtori
- Kela
- Sosiaalipalvelukeskus
- Iisalmen seurakunta
- Iisalmen psykiatrinen poliklinikka
- Lapinlahden Työttömien Tuki ry
- Lapinlahden terveyskeskus
- Lapinlahden työvoimatoimisto
- PITO ja itsenäinen nuori -projekti/Lapinlahden kunta
- Ylä-savon A-klinikka
- Selkis-projekti

Joensuu:

- Aktiiviset Työtähakevat ry
- UUSIO-hanke
- TYÖTIET-projekti
- TATSI ry
- Joensuun Kela

- Joensuun ev.lut. seurakunta diakoniatyöntekijät
- Joensuun A-klinikka
- Joensuun työvoimatoimisto
- Joensuun sosiaalitoimisto
- Peruspalveluvirasto
- Aavarannan Kuntoutuskeskus
- Kotikartano ry
- Pohjois-Karjalan Mielenterveyden Tuki ry
- Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto r.y.
- Lieksan Työttömät ry
- Lieksan evl. Seurakunta
- Lieksan A-kilta
- Kontiolahden Työttömät ry
- Kontiolahden evl. seurakunta
- Kontiolahden sosiaalitoimisto
 - velkaneuvoja
 - sosiaali-isännöitsijä
- Kontiolahden työvoimatoimisto
- Enon Aktiiviset Työhakijat ry
- Keski-Karjalan Työttömät ry
- Kiteen sosiaalitoimisto
- Kiteen evl. Seurakunta
- Kiteen A-klinikka
- Koivurinteen hoitokoti
- Nurmeksien Seudun Työttömät ry
- Nurmeksien Kela
- Nurmeksien työvoimatoimisto
- Nurmeksien seurakunta
- Liperin Työttömät ry
- Ideakeskus Oras ry, Kiihtelysvaara

Jämsänkoski:

- Jämsänkosken Työttömät ry
- Uusi alkku -projekti
- Keuruun Työttömät ry
- Kuhmoisten Työttömät ry
- Jämsän sosiaalitoimisto
- Keuruun sosiaalitoimisto
- A-klinikka
- Jämsän mielenterveystoimisto
- Keuruun mielenterveystoimisto
- Jämsänkosken työvoimatoimisto
- Keuruun työvoimatoimisto

- Jämsänkosken kaupunki
- Jämsän kaupunki
- Keuruun kaupunki
- Kuhmoisten kunta
- Aikuiskoulutuslaitos Petra
- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Työväenopisto
- TYYTTI-projekti
- Keuruun työpajayhdistys

Kajaani:

- Kajaanin Työttömät ry
- Työvoimatoimisto
- PAIKU paikallinen kumppanuus -työttömien tukiverkko
 - TYÖKSI-projekti
- Kajaanin työpaja
- Kajaanin kaupunki
- Sosiaalitoimi
- AMK:n terveydenalan oppilaitos
- IP-projekti
- Psykiatrisen toimintakeskus
- Ristijärven Työttömien Yhdistys ry
- Ristijärven kunta
- Vuolijoen Työtä Etsivät ry
- Vuolijoen kunta

Kankaanpää:

- Kankaanpään Työnhakijat ry
- Perusturvavirasto
- Kela
- Työvoimatoimisto
- Seurakunta
- Kankaanpään opisto
- Eläketiedotustoimisto
- Työeläkelaitokset
- SAK
- SAK:n aluejärjestö

Kokkola:

- Kokkolan Työttömät ry
- Työvoimatoimisto
- Perusturvavirasto

- Himangan kunta
- Himangan seurakunta
- Kälviän seurakunta
- Kälviän Työttömät ry
- Terveyspiste Helppi
- Ammattikorkeakoulu
- A-klinikka
- Aikuiskoulutuskeskus

Sodankylä:

- Sodankylän työvoimareserviläiset ry
- Työvoimatoimisto
- Kela
- Sosiaalitoimi
- Seurakunta
- Mielenterveystoimisto
- Perheneuvola
- Liikunta, kulttuuri ja tekninen sivistystoimi
- Kylätoimikunnat

Vantaa:

- Vantaan Työttömät ry
- Urban -projekti
- Korson Työttömät ry
- Länsi-Vantaan Työttömät ry
- Hakunila-Länsimäki Työttömät ry
- Vantaan kaupunki
- Sosiaali- ja terveydenhoito, päihdehuolto
- Seurakunta
- Koulut
- Aikuisopistot
- Työvoimatoimisto
- Kela